

1 Lenaneo la kxoši tša xa-Mamabolo

046

Mamabolo a tswala Seolwana
 Seolwana a tswala Ramohubidu
 Ramohubidu a tswala Lekau I
 Lekau a tswala Mokxokxopela
 Mokxokxopela a tswala Mohlaume
 Mohlaume a tswala Maribe
 Maribe a tswala Morwamantsi (Lekau II)
 Morwamantsi a tswala Sesoi

Le xe xo sa tsebye xobane rena ba xa-Mamabolo retšwa kae pele xa xe re dula Bokxalaka, feela xo ya tsebya xobane re tšwa pele xa-Bokxolaka re le setšaba se tee le Balobedu. Ra fihla ra dula kxaufsi le noka ya Lethšelele kua Tswetla. Re rile xe re namela dithaba tša ~~Tswetla~~ Tswetla, Molobedu yena a dipôta ka thoko.

2 Ra re xo tloxa Lethšêlêlê, ra ya xo dula sedibeng sa Mokxôkônyana kxaufsi le thaba ya Molôkôbyê. Ke mo ngwana wa wa Mamabolo yo moxolo yo ba rexo ke Lexwête a ileng a boêla Tswêtle. Le lehono o sa dutše xona thabeng ya Lexwête ye e theeletsexo yêna ngwa wa Mamabolo.

Ra tloxa Mokxokonyana ra ya Byatladi. Xe re le Byatladi, kxoši e be e le Seoloana. Morwa Mamabolo eo Moxolo wa xaxwe "Lexwête" a xometšexo Tswetla. Xe re tloxa Byatladi, ra kxaoxana le Kxopa le Matebeta a Mamabolo le Madixa le Moxašwa: Ra ya ra dula Lethšitêlê, Ke mo re thomileng sereto se se rexo:-

Kolobe e tšwaxo Lethšitêlê le se meetse le atša Madiba.

Mme xe re tloxa Lethšitêlê ra tšwa ka fate sa Sapêlo; xo tloxa mo ra ya xa Mongatane: Xa iša-iša le xe xo sa tsebye xo ba ke xa kae ba tšwa dira ba thopa dikxomo ba tla ba bexa Mongatane.

3 Xo ile xwa tsoxa kxaruru maxareng a bana ba Mamabolo le ba Mongatane; kaxobane e be e re xe ba xa-Mamabolo ba thophile dikxomo, Morwadi wa dira a seke a botša kxoši Xore dikxomo di thopilwe ke ba xa-Mamabolo; kaxobane ba be ba lebeletše xo putswa.

Byale ba xa-Mamabolo baile ba botša Seoloana taba yeo ya thopo ya dikxomo. Ke mo kxoši Seolwana a ileng a la ya

ser.175

bana ba xaxwe a re; "Xe le boela hlabanong, le re xe le yo hlakana le dira le boele nthaxo xore bana ba Mongatane ba lwe le Manaba ba nnoši. E tla re xe le bona ba thšaba, le tšene htlabanong, mme le xe re xe le fentše, le reme dikxomo, dinaka le mesela, xore Mongatane a tle a bone ka noši xe ba Nganga. Mme ba ile ba dira byalo, ba thopa dikxomo ba di remile mesela; ba di bexa mongatane. Katšatši leo Mongatane o ile a ba putsa a ba a nthša Mosadi.

4

E rile xe ba boetše xae, ba botša Seolwana ka mo Mongatane aba putsitšeng ka xona, le ka mo ba filweng mosadi. Banna ba xa-Mamabolo ba dula fase, ba rera taba yeo, mme ba bona xobane Mongatane o rata xo pipetša boxoši bya bona, 'mme ba rera xo tloxa; mme ka mokxwa o byalo ba tloxa ka xo thšaba, ba thsela noka ya Lepelle ba ema ka mošo. E rile xe ba xa Mongatane ba tsoxa ba hwetša ba xa-Mamabolo. ba thšabile; ba ba latela. Ba rile xe ba bona ba xa-Mamabolo ba thsetše noka, ba ba xomela, kaxobane e be e le molao wa ba Baso wa xore xe motho a thsetše noka xa a sa bolawa. Ke mo xo tšweletsexo sereto se se rexo: "Mopedi, Mamosima lešapa Moraxa."

Ya re ka xe Mokxalabye a šetše a tšofetše, morwa wa xaxwe Ramohubidu yo a beng a rwala dira, a thoma xo eta se dxyiz sethšaba pele, xo se tloša nokeng ya Lepelle xo se iša Thôtô, xe ba fihla Thoto ba axa xona.

Kabaka la phišo e kxolo kua Thôtô ba ile ba tloxa. Ke mox mo xo tšwaxo serêtô se se reng: "Thoto xa mmatsšatši la xo fiša maxola le marope."

Xe ba tloxa Thôtô ba tla ba dula Monokaneng (Mphoxodiba) ba hwetša Thema.

5

Xe ba dutše le Thema batšwa dira xo yo thopa dikxomo tša Makxalaka, ba be ba le ka tlase xa- Thema. Le xe xo sa tsebye xo re ke xa kae, xo tlile tšatši le lengwe le ba ileng ba yo dilalela. Mme e rile xo dikxomo tša Makxalaka di sa tle nokeng ka pela, ba xa Thema ba lapa, 'mme ba xa-Mamabolo ba šala ba laletše. Dikxomo tša Makxalaka tša tla nokeng xe letšatši le phirima 'mme ba dithopa. Xe ba dithopile ba seke ba di iša xo Thema, ba diiša motseng wa morena wa bona.

Xe Kxoši Ramohubidu Mamabolo a bona ba tsêna le dikxomo a re xo morwa wa xaxwe: "Lekau, le diretšeng le tliša dikxomo tše le sešo la diiša xo Thema" Lekau a re: Ke kabaka la xore ba xa Thema ba ile ba tloxa mola re di laletše. "A re xo barwa ba xaxwe tšeyang kxomo tše le di

ser.175

6 išeng xo Thema" Ba re xo yena. Kxomo tše re tla tšea basadi ka tšona." Mme ba xa-Thema xe ba ekwa xore dikxomo difitile, batšwa ka melamo, 'Mme xe ba fihla xo ba xa-Mamabolo ba boledišana ba sa kwane, balwa ka dipatla e se beng ka Marumo, 'Mme ba fenya ba xa-Thema, ba thopa le dikxomo tšela ba bexo ba loba ka tšona. Mme xe ba xa Thema ba xakilwe ba sa tsebe mo ba ka yang, Mohumaxadi ng ngwana Makxoba; a tšwa a swere Mosetsana ka seatla a re: "Ke yo kxopela dibete tša kxomo tše dihlabyang xa-Mamabolo." Mosetsana yeo e be e le morodi wa xaxwe.

Xe Mamabolo a bona Thema a loba ka mosadi, a nthša dikxomo a mongwala, mme ba buša ba kwana. Thema a thoma xo ba ka tlase xa-Mamabolo, mme ba dula Monokaneng baka le letelele Thema a le ka tlase xa-Mamabolo.

Morwa Ramohubidu, Lekau a tšea boxoši 'mme xe a dutše setulong sa borena a tloxa Monokaneng a ya Mahlalwe mo e leng badimong ba xa-Mamabolo. "Ke xore mo Marena a xa-Mamabolo a bolokwang xona."

7 Lekau o ile a buša lebaka leletelele kudu kua kōwane, pušong ya xaxwe e se xwa ba le dintoa, se se beng se fela se ba thswenya e be e le kômêlêlô ka mabaka a mangwe. Oile a tšofalela naxeng ya Byatladi, a bea a hwela xona le yena ba Moiša badimong ba xabo.

Morwa Lekau, Mokxokxopela a tšea setulo sa borena kamoraxo xa lehu la tataxwe. Le yena o ile a buša lebaka le le telele, le xe madulo e be e se felo xo tee kua Byatladi.

Morwa wa Mokxokxopela e be e a Mohlaume. Xe Mokxokxopela a faletše, Mamohlaume a tšea boxoši; le eena o ile a buša lebaka le letelele. Le xe xo sa tsebye se se direxileng pušong ya xaxwe o ile a bea a falala a le xona Byatladi le eena a bolokwa badimong.

8 Kamoraxo xa lehu la xaxwe morwa wa xaxwe yo ba rexo ke Maribe o ile a tšea setulo sa ~~moxox~~ borena. Pušong ya xaxwe xo bile le dintwa tše nne. (1) ya Maxadimana, mo ntweng yeo xo be xo na le moxale yo mongwe yo a bexo a bitšwa. Makxobe Mamabolo, ke ke yena yo a bexo a phaxame kudu setšabeng sa xa-Mamabolo kabaka la boxale bya xaxwe. Sereto sa moxale yo se bese re:

Morwa mmangwetsi a tšopeng,
Mataxataxa a Maroba,
Hlako se menanedi ya Marumo.
Thomoromo a bo mmamošibudi,
Lehlabilwe nko lešapamoraxa,
Madi a ela le naka a sebete.

Makomotane a mmadikhekulo
Moxale yo Makxobe o be a tsebexa kudu xape manaba kamoka
a bexo a yo nula xa-Mamabolo, ba be ba tsotsa Makxobe.

E re e ~~ekxok~~ rile ka xo tseba xobane xe ~~ekxok~~ Makxobe a

9

sa phela, ba ka seke ba hula Mamabolo, ke mo Maxadimana a i leng a lebanthšā ntlo ya Makxobe xore a mmolaye. Maxobe xe a bona fao, a betšā mokxopa, Manaba a o wela xodimo ka marumo, ba re: "A o wa! Xa se eena." ba re: "E tšwa! A re: "Ke ya tšwa swarang marumo a lena xa botse" a buša a nthšā sešexwana, e rile xe ba hlaba se šexwana ka marumo, Makxobe a tšwa a thšaba. O rile xe a re ke šohla lefaxo monna yo mongwe a mohlaba nko ka lerumo. E rile xore Makxobe a ba phonyokxa Maxadimana a thšaba ka xo tseba xobane Moxale o tla boya ka pefelo. e kxolo a tla a ba fetšā.

E se yena kxoši Maribe, xo bile le ntwā ye ngwe ya bobedi (2) ya Maxadimana ka lona le baka leo xo bile le moxale yo mongwe wa xa-Mamabolo yo a bexo a bitšwa Manhlane; sereto sa xaxwe se re:

Manhlane wa xa seakxabuka
 Tlou ya Maxalaru,
 Tau e tswaletswe lebapankweng,
 Ke ya bo Seêpe le Maphakela.
 Badisi ba yona xa ba e lemoxe
 E tseba ke eena monye Mamohlaume
 A Malesele.

10

Mo ntweng yeo Manhlane o ile a fetšā batho kudu ka selepe. Maxadimana a ile a thšaba a fenywa.

Xo na mo pušong ya Maribe xo bile le ntwā e ngwe ya boraro, ya xore ya lwewa le ba xa-Molepo. E be e le k kabaka la xore masoxana a xa-Mamabolo a ile a tšwa lesolo la xo yo tsoma, 'Mme Mosexare xe ba lapile ba ya ka nokeng xo yo hlapa mebele kxaufsi le mellwane ya xa-Mamabolo le ba xa-Molepo, ka nokeng ya Mohlopane.

E be e re kamehla xe ba bona ba xa-Mamabolo ba tsoma mo mellwaneng ba ba le pelaelo. 'Mme, ka tšatši leo ba ile ba rera xo ba bolaya. Ke mo ba ileng xe ba hwetšā ba xa-Mamabolo ba hlapa ka nokeng ba ba wela xodimo ka dithšošo ba ba bolaya.

Ya re kaxobane masoxana a xa-Mamabolo e be e le seripana ba thšaba. Xe ba fihla xae ba bexa kxoši, dira tšā laolwa xore ditswe di ye xa-Molepo tšā žžhā fihla tšā ema xa-Molepo felo mo ba rexo ke Sehlabamakhura.

11 E rile ka lebaka la xe dikxomo di etšwa xo ya phulong,
 ba xa-Mamabolo ba dithopa ba dula natšo Sehlabamakhura Mme
 badiša ba dikxomo ba phalalela Motseng xo yo batsebiša.
 Mme ba xa-Molepo ba tšea ^{ma} rumo ba tla ba hlakana
 Sehlabamakhura le baxa-Mamabolo.

'Mme e ri le xe e hlakane le ba xa-Molepo, xwa tšwa
 moxale yo mongwe wa xa Molepo a swere patla yo a bitšwang
 "Mokxotli waxa bo 'Mapênapêna". E rile mola e swarane
 Mokxotle a tsena kaxare xa dira tša xa-Mamabolo a nyaka moxale
 yo mongwe wa xa-Mamabolo yo a bexo a ~~ke~~ bitšwa Mmamothama. E
 rile xe a re: "o kae?" Mmamothama a re: "Ke mono." A fofêla
 Mmamothama ka patla a ametha ka patla, xabedi a bea a
 modudiša fase. Mmamothama a nthša lerumo a bea a lea bušetša,
 12 a nthša thšoša a mohlaba mpa xwa tšwa byalwa. a e theta a re:
 "Morwa Setlatlu ka teng ke lešpê,
 Ke thuri ya Motse wa Byatladi
 Seliki sa mangwetši."

Baile ba fenywa ba xa-Molepo ba thopa le dikxomo tša bona.

Dira di be rwele ke morwa wa kxoši yo ba rexo Lekau II ke
 mo xo tšwelexo sereto se se rexo:

Sekwala xe o nonyana o thaxa,
 Ke thaxa ya xo hlwa e axa Moxabutsi
 Ke hlwele keaxela Mphoxodiba,
 Ka nokeng ya xa-Molepo.

Mo pušong ya Maribe xo ti le le ntwā ya bone e bileng yona ya
 Mafêlêlê Xo ile xwa tla Maxadimana (Magadimana ba ga mafefe)
 Ba xa-Mamabolo ba ile ba tseba xobane ba a tal, 'mme ba itokišetša
 bona, ba tla ba xahlana kxauksi xalesoro. E ile ya ba ntwā
 e kulo kudu. Maxadimana a ile a bolaya batho ^k dudu a bea a
 thopa le mosadi wa xa Mamabolo? ba xa Mamabolo ba buša ba ba amoxa

13 eena. O ile a tšea ke morwa wa kxoši yo ba rexo ke lekau.

Ke mo Maxadimana a ileng a thšaba a fentšwe.

Mola ntweng ya xa-Mamabolo le ba xa-Molepo xo ile xwa bolawa bašale ba babedi baxa-Mamabolo Maina a bona sia Maphampha le Išatšiphirima).

Ke mo Maxadimana a ileng a rera xo thika Mamabolo, taba yeo ya sethiko, Mamabolo a e tseba. Ke mo Mamabolo aileng a thšabela ka xa-Makxoba le sethšaba sa xaxwe. Ke a dutše a le ka Bopedi, Maxadimana a tšwa xo ya xo hula Matebeleng. Matebele a ile a fetša Maxadimana kudu. Ke mo ba xa-Mamabolo ba ileng ba boya ba tla ba axa Byatladi.

14 E rile xe lefase e le šebe-šebe Morwa Maribe yo ba rexo ke Lekau a tloxa Bopedi xa-Makxoba a tla a a xa Byatladi mo ba rexo ke Kxwara (Bergvlei) ka moraxo mokxalabye a tla a dula xa-Rakopi Spitzkop Sereto. sa kxoši Maribe xe a dutše a buša se se:

Pêrêtla Malesela motho ya senang
Pelope Mošita, Bopelope o di yo rutwa.
Morwa Makxano xomela Maxole,
Molato wa kxomo tšeno o rerile.

Bana ba ra Teka o kwele bareng?
Xe o hula o boelela kileleng?
Nthša kxomo o xomele ditloxolo,
O xomele mokxadi le Molatela.

Komoraxo xa lebaka le le telele kxoši Maribe a tšofala byale sethšaba sa etelelwa pele ke morwa wa xaxwe yo ba rexo LekauII. O be a no fela a e ya xo tataxe xe a nyakexa. Xwa tla tšatši le lengwe le a ileng a nyakexa kwa xa mokxalabye. LekauII a ya le malome a xaxwe Maxadimetšeni, 'mme xe a fihla a ya a tsêna ka lesoro a bonana le tataxwe. Mme ba phetha merero ya bona xore a ye xa-Letswalo.

15 E rile xe a laelane le tataxwe, a re ke tšwa ka lesoro, la xo tswela ka kxorong, bana ba mmame a xe ba moswara. Maina a bona šia ke: Mankweng le Seripa le Perexi, ba rata xo mokxoka ka matswa xore ba Mmolae 'mme ya re kaxobane o be a na le Maatla xo ba feta, batho ba bona se bareng ba se dira, mokxoši wa lla.

Kxoši Maribe a tšwa a xoeletša a re: Ke bana ba bo mang bao ba ratang xo bolaya ngwanaka? Mankweng le Seripa le Perexi xe ba ekwa Mekxoši ya batho le Mokxabye ba thšaba.

ser.175

Lekau II a xomela ka xae xo hapaxe a fihla a re:
a Tate, a xa ke sa na tokelo ya xore ke tle xo wena xo
phetha ditaba tša xaxo na? Papaxe a fetola a re: "Xaxo
na e mongwe yo a ka phethaxo ditaba tšaka xe e se wena"

16 Lekau II a xomela xae kua Kxwara. Xe a xomela xae, '
Mokxalabye o ile ~~xxx~~ a mofa batho ba xo mofelexetša.

E itše xe ba le tseleng ba xahlana le batho ba ba
tšwang kxwara ba swere marumo, ba phalala mokxoši wa xore
Lekau o bolailwe. Byale kxoši a re xo bona. "Xomang, e se
ka hwa ke xona. Nna xe le mpona ke le byale le bona e ka ke
phedisitše ke eeng? A le bona xore ke phedisitše ke ona
marumo a a lena na? leseke la tsêna ka motseng wa tate ka
Marumo." Xe ba ekwa Lekau II a bolela ba xomela xae nae.

Banna ba ile ba boela xae ka pefelo e kxolo ba seke ba
rata xo thêlêlêtsa se o Lekau a se bolelelang. Xe lehlaba
banna ba botša Lekau II ba re: "Wena o bona xe o se na bana,
byale o thšebafa xe bana ba rena ba thema dithšwene. Xe ba
r'yalo ba itokisetša xo ba amoxa Mokxalabya. 'Mme ya re
16b ka xobane ba be ba swere

Mošitô

Mosito wa xa leimetša makxalê,
Phata ka lala a xa bo Mmakhabane,
Phata ka lala se hlalle malao.
Letaba ke ile ka rōbala,
Letladi le xona ka rōbala;
Mositô a bolaya tlou selemo,
A šitiša ba xabo xo nthsa letšema.

Mošitô e be e le mokxomana e moxolo wa xa Mamabolo
mehlang ya xe xo buša kxoši Lekau II o be a phaxamišitšwe
kudu kabaka la boxale bya xaxwê.

Se a tsebyaxo kudu ka sona ke xore o e ile a bolaya
tlou ba ile xo tsoma, ke mo ba ileng xo o bolaya banna ba
hlaba mokxoši wa xo tloša batho mašemong xo re yo swaela
dinama tša tlou.

17 Marumo, ba xa Mokxalabye ba tšea Marumo, Mokxoši wa lla,
ba hlakana sebakeng sa ka ntle xa Masôrô. Ke ~~xxx~~ mo xo
bolailweng Moxale e mongwe wa xa Lekau yo ba rexo ke Mošitô,
o ile a bolawa le banna ba ba selelaxo yena ya ba wa xo šupa.

Xo thoma ka lona letšatši leo e bile xo kxaxana xa
ba xa-Mamabolo e e ba bo-Mamabolo ba babedi, Sethšaba sa
xa-Lekau II Mamabolo le Mankweng I Mamabolo. Sereto sa Mošitô

Seripa sa Bobedi

Le xa xo le byalo xo fihlang xa Makxowa mono ke xe
sethšaba sa xa-Mamabolo se sa swarane ka fase xa kxoši Maribe,
xobane ba fihlile sebakeng la se xo wela moroto wa Madingwana,
e be e le moroto wa bodika.

ser.175

E be e re xe batho ba bone lekwowa, ba anexela batho xore ba bone lekwowa, batho ba re Malo! lebone nto ya ya xo se diexe, patang melora. le fahloxelang. Ke xore e ba pata melroa ba e tlotše meriting ya mahlo.

18

E bile xa fihla ntwā ya Sekhukhune le Maburu boxoši bya xa Mamabolo boš sa swarane mme kamoraxo Makxoa a thoma xodira mešomo, ke mo e rileng xe ba tsena sethšabeng sa xa-Mamabolo, ba fa kxoši dikolobe xore sethšaba se di diše le xo difêpa ka mabele le meroko ya sona.

Ba be ba šomêla boroko kua xa Molepo mo Makeoa a bexo a dutše xona. Ba be ba epišwa Mekero (furrowa) le xo ba dišiša dikolobe mono xae kxwara (Bergvlei) xwa iša-iša Makxoa a tla a faxola dikolobe, mme ya re kaxobane sethšaba sa xa-Mamabolo se be se sa rui dikolobe, bathoma xo tsota ka xobona madi a dikolobe a falala naxeng ya bona, kaxobane ke ba bina kolobe.

19

Ba xa-Mamabolo ba thoma xo lesa dikolobe kua lešokeng, kaxobane e be e le tše dintši. Mme e re kaxobane ba be ba šielana, xe e mongwe a be a ka leea xo ya mō modirong e le lebaka la xaxe, o be a solwa ka xo patlamišwa. Le xe motho a be a sentse, thsolo ya xaxwe e fe e le xo patlamišwa ka lepanta la dipitši.

20

E Xwa tla lebaka leo Makxoa a ileng a tla xo lekolo dikolobe tšela ba rexo ba di diše, 'mme ba hwetša dipalakane. Makxoa a befelwa a patlamiša kxoši. 'Mme e be e re kaxobane banna ba be ba fela ba bethwa, ba ba lelxopolo ya xore ba thšabe. Xo be xo na le monna yo mongwe yo moxolo yo e beng e le letsôxô la kxoši yo a bexo a bitšwa Mantloko. E be e re xe sethšaba se re a re tloxeng a reš "Mohlabaŋêla sekwala o se sweta ka Maraxo." Byale e rile xe dikolobe di sa bonale Makxoa a swara Mantloko a mmetha, ba re; "Batho ba ba dira ke wena." Ke mo a ileng a dumelelana le batho xe ba re a re thšabeng ke mo ba ileng ba khuduxela xa Masetla "Politsi."

Mokxababye yena o ile a šala a dutše xa-Rakopi Spitzkop le sethšaba sa xaxwe. Byale xe Lekau a dutše Bopedi le sethšaba sa xaxwe, xa iša-iša Mokxalabye ka xo kwa phopolo le xo felelwa ke maatla a bitša Lekau II Mme Lekau II a ya xo yena. Le xe xo be xo boifiša a kxotlelela. O ile a dula nae matsatši a mabedi, a tsoxa a tloxa. Mme ~~xax~~ xe a boetše xae a sešo a fetša Matsatši a se ma kae Makxalabye a hwa. E rile xe sethšaba se tla tseba xwa direxa mohlolo xo lemiwa thšemo ya kxoši Lefrika le lexolo le ile la theoxa thabeng la wela bodibeng.

21 Morwa kxoši oile a lesa sethšaba xore se ye xae. Mme ka le le hlatlamaxo leo xwa tšwelela banna ba ba tlilexo xo bexa Lekau II lehu la Mokxalabye. Sethšaba se ile sa rere ka mmatla xore Lekau II ke kxoši. Le xe ba be ba sa kwane ba ile ba dumelelana xore Lekau ke kxoši.

Kamoraxo xa lebaka le letelele. sethšaba se ile sa iketla kudu, sa bina dikoašo xo be xo na le koša e ngwe e e bexo e bitšwa Mampetloana. Kamoraxo xo ile xwa tšwelela bolwetši byo ba bo bitšaxo Monokxole, 'mme xe bo fitile, xo ile xwa tsoxa ntwā ya Maburu xe a tlile xo hala ba xa-Lekau Mamabolo kaxobane ba be ba re ba fišetše Mabati a bona a ba bexo ba a sexile ka letšing. Baile ba bolaya batho kudu xona mo ka dithunya ba thopa dikxomo le batho, ba bangwe ke xona ba bonala xona byale e sale mola ba thopyaxo mme ba šetše ba tšofetše.

22 Kamoraxo xa mo xo ile xwa tsoxa ntwā ya Mapono. Mapono a ile xe a tšwelela mekxoši ya hlabya mme dira tša tšwa xo yo hlakana natšo nokeng ye bitšwang ~~kek~~ Lethšitele xe ba swarane, ntwā e ile ya tšea Matsatši a mabedi le mašexo a mabedi mo ntweng yeo xo be xo na le Moxale e mongwe yo a bexo a bitšwa. Mokxobola. Sereto sa xaxwe se se:

Mokxobola wa le
Mathiša ditlou,
Mohlanka wa bo Malethšelele.
Baile o ja patše
O tla thšaba dinare,
Byale ke le mathiša ditlou,
Ke letšema baluku
xa e na Mekhiti.

Ke tlou lelokwana,
Ke letše ke rapa letsema baluku;
Ba ntumetša ba se ke ba nkxana.
Ke hlabile letšemekxope thsokotla,
Ke etšiša ba xešu mexokare
Ya noka mehloxa selemo.

23 E file kaxobane ba xa-Mamabolo ba be ba se nene ba kxaphile Mapono ba a raketše kua, ba a thseditše noka ya Lethšitele xwa kwala xore ba xa-Mamabolo ba rakile Mapono. Dithšaba tša bo Letšwalo tša nyatša kaxobane di be di tseba bo nyenyane by a Mamabolo, e se re Mapono ~~ak~~ a boya.

E rile xe Mokxoši o lla ka xare xa sethšaba, kaxobane Mapono e be e le sethšaba se se thšabexang kudu, sethšaba sa tšwa se xopotše dibong thabeng ya Makalankwe. Tšatšing leo dira di be di rwele ke mokxomana wa xa Mamabolo yo a be a bitšwa Thšarapana ~~mx~~ morwa Makxobe Mamabolo e le xore kxoši Lekau a molwetši xore a swarele sethšaba moraxo a se ke a se

ser.175 iša ntweng kaxobane dithšaba di be di nyaditše.

24

Xo na mo thabeng ya Makalantwe, dithšaba le tša Maxoši a mangwe di be di tletše e le dira, mme Mapono a fihla a ema kxaufsi le thaba, xofihlela xe a hunyelela kamoka. A i le a thšuba mollo o muši wa ona o ileng wa rotoxela xodimo-dimo mo o ileng xe o theoxela fase wa a paretša thaba e tletšexo batho.

Mme e rile xe o ~~apart~~ aparetša thaba ya ba ntwana. Mapono a ile a fetša batho kudu, mme a fenyana mme ba xa-Mamabolo e se xwa bolaiwa le o tee wa bona, kaxobane baile ba phefišwa.

Mapono a i le xe a feta a thopa morwa wa kxoši go a bitšwaxo Khuibidu yo a hwetšeng Ponong Kamoraxo xa mouwe xe xo sa dutšwe; le xe xe xo sa tsebye dintwanya dibile xona.

25

Kamoraxo xe xo dutše xo dutšwe xwa tšwela Malwetši, mo sethšaba sa kxoši Lekau II Mamabolo se ileng sa fela kudu ka Bopedi. Mme ba ile ba rera xo tloxa, ba tloxa ba tla ba dula kxokong naxa e e bitšwaxo "Doornfontein" ba fihla ba dula xona. Xo sešo xwa isa sebaka dira tša kxoši Mankweng I Mamabolo ngwanabo Lekau II Ba tšwa ba hlakana temong ba swarana e le xore ba be ba šetše ba bolaike motho yo mongwe wa kxoši, Lekau II yo a bitšwang Masekamiša Mamabolo mrwa Makxobe Mamabolo; ya swarana ka maatla.

26

Mopé sethsabeng sa xa Lekau II xo be xo na le moxale e mongwe yo a bexo a bitšwa Ntši Ledixa a thunthša moxwera wa xaxwe letsoxo ka se thunya, kaxobane e rile xe ba yo hlakana, Makxoba Lekxanyane a re: "Ke wena Ntši?" yo la a re "Ke nna" a re: "Xo lokile Moxoraaka" 'Mme xo tlo fao Makxoka a tsêna sethooxa Ntši a monthša, a tsêna xo se sengwe Ntši a Monthša; o rile rile xe a re ke tsêna sa boraro, Ntši a mo rêma ka selepe a mmolaya.

Ntši e be e le monna yo boxale sereto se a tsebyang ka sona se se:

Ke nna Ntši ya Malau

Mankxororo.

Ka ripa motho mokôkôtlô

O se xale kudu
 Wa tlo thsoša ditlou.
 Šuping le letala la xa Rakunyêla
 Ka Masehla a nthswanyane.
 Madikwa ke le boditše
 Ke se Bopedi
 Ka re ke Monase,
 La se ke la re o Monase,
 Mmutla wa xa-Mmakxonthšane.
 Ntši o eme ka monwana
 A thlaba.
 A re thuu!
 O eme ka setwane
 A thlaba tlou.
 Ke motswala wa mma lehlabo sepheke.
 Sephodi se boya lewatle,
 Xa mma hlare dimakata,
 Xo noka ya Senku Wofefa;
 Ke Mokxonyana wa xa Mathšaa
 O kwatlile.
 Ba xa Mathsoa le nkalele dikxosô
 Leya mpona motho ke xorošitse
 Moxaxadi waka Mantopele.

Ba xa-Mankweng I xā xe ba bona xore ba fentswe ke ba
 xa-Lekau II, ba tloxa ba ya xo hula basadi ba xa-Lekau
 Mamabolo ka Bopedi. E be e le kaxobane basadi ba xa-Lekau
 ba be ba sa rwala thoto ya bona, ba sešo ba hunyelela. Ke
 mo ba hwetišexo Moxale e mongwe wa xa Lekau yo a bitšwaxo
 Matheba. Se reto sa xa we ke se

Matheba a dinasô,
 Motheko wa xa bo
 Marapitsana.

ser.175

Moxale yo ba ile ba mmolaya ba bea ba thopa le barwedi
 ba babedi ba Lekau II Maina a bona šia Mothoka le Mokxadi.
 Barwedi bao ba kxoši x̄ xe manaba a tloxile nabo xo ba iša
 mošate wa bona, mme xe bamošate ba bona bana bao ba Lekau II
 ba seke ba tseba xobane ba tla dira byang ka bona. Kaxobane
 ba ba imetše, ba ile ba rera xo ba bašetša mme ba ba bušetša.
 Ba ba bošeditše kabaka la madi a boxoši.

Seripa sa Boraro

29

Kamoraxo xa lebaka le letelele xe Lekau a fentše Mankweng
 xo ile xwa ba le khutšo. Feela xwa bonaxala xore kxoši Dikxale
 o be a se a thabela phenyo ya Mankweng ke Lekau. Ke mo
 Dikxale a ileng a dira selekane le Mankweng xore ba batamelane,
 xore e tle e re xe ntwā e tsoxile ba tle ba kxone xo thika
 kxoši Lekau Mamabolo. Ke Mo Mankweng a ileng a tloxa Mafofye
 a tla a dula Mafarane "Spitzkop" ka xo r'yalo o be a
 batameditše kxoši Dikxale. Feela le xe xo be le byalo e se
 xwa tsoxa ntwā maxareng a maxoši ao.

E rile ya re ka lebaka le lengwe xe kxoši Lekau II a
 nthšitše boxwera, Dikxale a belaela a bea a rera xo yo amoxa
 Lekau II kom a yeo ka marumo. E rile xe ba re batšwa dira ka
 marumo ba thibelwa ke mosadi yo a bitšwaxo Mmamphongwa.

Le xe xo le byalo Dikxale e se a lesa xo dira se a bexo a
 se rerile. Kxopolo ya xaxwe e be e le xo tšea kōmana ya xa
 Lekau II xore e be ya xaxwe, kaxobane Dikxale o be a se na
 komana ya boxwera.

30

Dikxale o ile a thibela batho ba ba beng ba re ba ya xo
 wela xa Lekau II Mamabolo. O thibetse ba Moletši le le ba

Batlokwa, ka xo r'yalo o be a nyaka xo ratšela setšaba sa

ser.175 kxoši Lekau II Mamabolo, kaxobane batho ba Lekau II bonthši bo
 be bo bala puku 'mme ba ba sa swereng se xa xa bo bona ba be ba se
 ba kae.

* Mme ba fihla komeng ya Lekau. Mme ya re kaxobane
 Molao wa koma o laela motho xore a dire se beng ba yona ba
 rexo a se dire, Dikxale eena a rata xo epeela ya xaxwe ~~ma~~ melao.
 'Mme ka xo r'yalo xo ile xwa tsoxa ntwā ya dithupa. Ba xa
 Dikxale xo bonthša xobane ba be ba tletše rure ba ile ba lwa ka
 dithoka le mafsika e seng ka dithupa feela. Xe ba xa Lekau II
 ba bona xo lebyalo, le bona ba lwa ka mafsika, mme ba xa
 Dikxale ba thšaba ba tloxeia koma e la. Ka xo fenywa mo
 Dikxale e se a e ketla ka Lekau II. Ke mo Dikxale a ileng a
 tlalea morwa Lekau yo ba rexo Seswai Mamabolo (Jacob)

31 Xo re ke eenā a lesitšeng bolwetši bya sekobonyane bo
 aparetša naxa kamoka, Mme ba mmušo ba molefiša diponto tše
 dišupaxo. Ime e rile xe Molato o yo hlahloba ke moakomedi wa
 Lekhoa yo ba rexo ke Van der Merwe, xwa hwetša xore Seswai
 Mamabolo xa na molato, 'mme van der Merwe a laela kxoši Dikxale
 xore a bušetše Seswai Mamabolo diponto tša xaxwe tše dišupaxo
 Dikxale o ile a bušetša Mamabolo thsêlêtê ya xaxwe ya diponto
 tše dišupaxo. Xo tlo mo ba xa-Dikxale ba ba le pelaelo e kxoko,
 kxolo, mme ba sepela ba rwele dithunya ba nyaka ntwā, feela ba
 se ke ba ba le lebaka le ba ka thonaxo ntwā ka lona.

Ka lona lebaka leo la Moferefere ke xe xo timela kxoši
 Lekau II Mamabolo. O be a šetše a tšofetše kudu a bile a
 foufetše. Byale sethšaba sa etelelwa pele ke Seswai Morwa
 Lekau II.

32 Kamoraxo xa fao xo ile xwa ba le bolwetši bya dikxomo le

ser.175 batho, kamoraxo ya ba tlala e kxolo e ba e bitšaxo ya ba tlala e kxolo e ba e bitšaxo Makxekxetwane. Kamoraxo xa tlala xo ile xwa sexwa di naxa tša dikxoši "Locations."

Ke mo Maxoši a mangwe a rileng xe a fiwa madulo le yena kxoši Seswai Mamabolo ba i le ba Moxopola feela ba mofa kxole le mo e se beng kxaufsi le xa xa bo. Ba ile ba mofa Bokxobola kxaufsi le xa Makxato, 'mme ya re xe a botšša sethšaba sa xana se na le pelaelo ya xore Bamušo nke ba sefe kxaufsi le xa xa bo sona, Ke mo ba mmušo ba ileng ba ba feta ba le byale. Ke sona se se dirileng kxoši Seswai xore a yo dula "Cyferkuil" e lexo naxa ya Makxoa.

33 Morwa Lekau II. Seswai Mamabolo a se ka xo felelwa ke sethšaba a tloxa kxokong a ya xo dula thabeng ya xa kama mo ba rexo ke Cyferkuil. Dikxale le eena a tloxa Mphalong a ya xo dula madulong a a filweng ke Bammušo mo ba rexo ke Rietfontein. Byale xe Seswai a le kua Cyferkuil xwa tla lebaka la xo lema. Sethšaba sa xaxwe se rile xe se re se yo lema, Dikxale a se xanetša, e etšwa Dikxale a be a dutše "Rietfontein" a rata xo xanetša batho ba xa Mamabolo xo lema Cyferkuil.

Xo be xo se na lebaka le a ba xanelang ka lona. Yare kaxobane letšema le be le tšwele, ba seke ba lesa xo lema. Ya re ka le le latelang xe ba re ba yo lema, ba hwetša ba xa Dikxale ba ba laletše mme ba ba betha, ba ba bolaya. Thomo Mašikinya o ile a bolawa ka lona letsatši leo ke ka (1900).

Ka lona tšatši leo batho ba bolawang ka lona, mong wa naxa wa Lekxoa yo ba bexo ba re ke Israelsohn o tle a tloxa le batho ba bangwe xo go bona xore nna e ka ba xo bakiwa ka phošo na. Batho
 34 Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2019.
 bao xo tee le eena Israelsohn ba ile ba bethwa xo tloxa ka

ser.175 lona tšatši leo batho ba bethwang e ile ya ba ntwā e kxolo e e ileng ya lwewa matsšatši a mane mme Dikxale a fenywa.

Mo ntweng yeo xo be xo na le bahlabani ba ba iponthšiššeng boxale bya bona maina a bona šia: Moômela Mamabolo, Rahube Mamabolo, Sebyala Mahlatši, Morwankxwadu Moxaswa, Maiša Bopape, Mahlare Mathosa Maphakela Mamabolo le kxabo Seabi.

Serêto sa kxafo se se:-

Monotwana Moswana

Pilwana ya xo ja dikxomo
tša bašima.

Ke kxabo wa xa Rabube,
Mašarakanye a se duo sa noko,
Monotwana moswana.

Xe a feta selo

Xa a se bona,

Xa a tle a se bona

Nka a ile a iša seatla.

35 Ke petlo Malokolla,

Marema xo šoro a xa Mmakhudu.

Mo xo remaxo monna xo ya bonala.

Xo rile xo sa le byale ntwā ya Maburu le Mangisimane ya tšwelela. Tša ntwā yeo xe di fitile, e se xwa feta lebaka le le telele; sethšaba se ile sa tloxa mo naxeng ya Israelsohn ka (1903) sa ya xo dula Hlatlaxanya "Cyferkuil." Xe se dutše sebakanyana le letelele xona ba etelwa ke Mmadipadi Mamabolo a e tšwa "Kapa" yo a ileng a tloxa mono xae xo sa buša Lekau II Mamabolo, a ya Kapa ka m.oto. Xe a tlile a eletša sethšaba xore se ~~ix~~ lokiše thšélêtê xore se reke naxa a re:- Mehlang yeno naxa e rekwa ka thšélêtê e se bexo ka marumo.

Sethšaba se ile sa lokiša thšélêtê ka hlokomelo e kxolo: ka lona lebaka le o mong wa naxa S, r, Goch a re: "Monaxeng yaka xa ke sa nyaka batho ba bantši, ke xe a tloša kxoši.

36

Batho le bona ba ile ba xšana kudu le dinaxa tša Maburu,

ka 1914 kxoši eena o ile a ya a dula Mmalesa "Veerfontein."

Byale sethsaba sa bona xobane x taba yeo ke ye mpe da kudu xe se tialakane, xape se sa dula xotee le kxoši ya sona. Ke mo kxoši le sethsaba ba ileng ba bolela le Kleinmberg xore a ba rekišetše naxa ya Doornfontein. Mme ba ile ba e reka ka dikete tše lesome le montšo o tee le makxolo a mahlano le Masome a mararo.

Kxoši le sethsaba ba ile ba huduxa mahlakoring o thle xo ka 1922 tla xo dula Doornfontein. Xe e le xona kua naxeng ya xa Israelsohn le Hlatlaxanya diripa tše dingwe tša sethsaba di ile tša šala, xo fihla le xona byale.

E rile ka lebaka le lengwe kxoši ya bona xore, xo ka ba kaone kudu xe naxa yela ya Israelsohn e ka rekelwa batho bale ba xo šala xona. Ke ke mo kxošie ileng ya reka seripa sa naxa yeo. Ka xo dira byalo ke mo yo mongwe wa sethsaba a ileng a dira phapano le sethsaba feela o ile a fenywa ke Mabaka ao a a filweng ke sethsaba.

Theko ya naxa yeo e bile sekete le Makxolo a robaxo mono o tee le masome a robaxo mo o tee le lesome "£1999.10.0."

Lehlohlomi.

37. Mo bathong ba xa-Mamabolo xo kile xwa ba le motho yo mongwê yo a bexo a bitšwa Makhudu Mamabolo. Monna yo o be a phela ka xo hlohloma. Oile ka tšatši le lengwê a tloxa xabô a ya xa Raphahlela a na le yo mongwê yo ba rexo ke Mehlope xo yo utswa dikxomo, mme e rile xe basa re ba Utswa, beng ba dikxomo ba ba swara.
38. Ba swara Mehlope ba re "Re bôna xore o ~~ix~~ tlile mono ka xo nyaka mafsi" Mme ba apea mafsi ka morifi, a re mola a bela ba mo thšêla ona ka xanong. Mofsi ao a tle a mo fiša tša ka teng me a hwa.
- Mmakhudu mamabolo yêna ese ba mo nweša mafsi ba ile ba mo swana ba mo thukhunga seatla sa ~~xxxx~~ Mmaxoja a fêlêla menwana ka moka xwa šala diripana, ba mo lesa ba re xo yêna. "Re xo file kxamelo ya tšôna o ete o anexa le mo o yang.
- Thšipi.
- Thšipi e be e na dirwe ke mang le mang, e be e dinwa ke batho batho ba ba ithutileng yôna. Mono xa-Mamabole e be e thulwa ke monna yo a bexo a bitšwa Malema thšipi e thšueu Mokxalaka wa Ramaite. Ke yêna a bexo a ya a epa thšipi kua Tswetla a tla a dira mexoma le masêka le mefiri le dithšaka le Mapetu.
39. Tšianô ya sexaxešo.
- Tšio ya se xaxeso e be e sepela. Ka tsela ye: Xo be xore batswadiba bana ba kwane ka noši xore bana ba bôna ba tšeane. Xe ba Kwane xo be xore batswadi ba bo lesoxana ba nthša dikxomo tša xo yo nywala. Mme xe ba nywetše, lesoxana le be le laêlwa xo ya boxweng.
- Lesoxana xe le be le ya boxweng, le be le apara xabotse tša se xaxabô. Ke xore le be le beolwa leetsê xoba ~~ix~~ tlôpô, mme la phathakxa kobô ya lôna xabotse; la tšea kotše le lerumô la ya boxweng.
- Xe a fihle boxweng o be a sa ye ka xaê, o be a dula kxorong, mme banna ba laêla ba ka xaê xore mokxonyana o tlile. Mme

yela le lerumô a di iša ka xaê, ke moka Mokxonyana o ya tloxa o ya tloxa o ya ka xaê.

40. Xe batswadi ba bana ba kwane, ba bo ngwananyana ba be ba šila letsoko la xo yo ǀ bitša diksomo xore di tle xo nywala.

Xa xoloxolo motho o be a yo tšea xa malome a xaxe. Xe motho a be a na le bana ba bantši, yo moxolo o be a yo tšea xa malome a xaxe, mme ba bangwêba yo tšea xo xo ngwê.

Byale xo Kxopêlwa Mosadi.

Ba bo lesoxana ba tla roma sebaka sa xo yo kxopêla mosadi. Sebaka seo ke sôna se se nywetšexo. Byale ba bo Mosadi ba tla re: Kxaola thari "Ke xore ba swanetšo xo nthša kxomo ya thsadile" seepe sa kxore, Ke xore kxomo ya pholo.

Byale xe xo tšwele dilô tšeo, ba bo mosetsana ba tla re; Mosadi wa lena suwe. Byale sebaka se tla xomêla xaê sa fihla sa fihla se kxobe ba bo lesoxana sa re: "Mosadi ba re file".

41. Xe ba filwe mosadi ba bo lesoxana ba bexa mošatê ba re: Ba xa-Semang mang ba re file mosadi.

Byale basadi ba tšwa ba yo beka mosadi, xe ba finlile ba bo mosetsana ba nthsa kxomo ba ~~xxxx~~ ethlaba ba re: "Re tolotša ngwana Makhura".

Ba mmeya lexoxong mola a tlotše makhura ba mo laya. Mme byale ba bo lesoxana ba Mo nthša ka nku xoba pudi ba tloxa naê. Le xôna ba be ba sa sepele mosexare ba be ba sepela bošexo Byale ba bo lesoxana xe ngwetši e tsene bathlaba kxomo, mme ba iša sebexo mošatê.

Poloko ya Motho.

Xe motho a huile e le yo moxolo o be a huntšwa maoto mme a rôbatswa ka lehlakori, mme a lebeletswa mo a tšwaxo xôna. Rena ba xa mamabolo re be re lebeletšwa Byatladi.

42 Xe motho a i le xe a ehwa ya ba o/Noši, o be a sexwa mešifa xone a tle a Kxônêxê xo phuthwa.

Motho yo moxolo o be a sa bolokwe fêêla o be a thlabêlwa Kxomo mme a phutwa ka yôna. Nama ya kxomo yeo e be e bitšwa xore ke tima, e be e apewa ka moka mme ya lewa ka moka xa yôna; fêêla e be e lewa ka moka mme ya lewa ka moka xa yôna.

Motho xe a be a yo bolokwa o be a bolokwa bošexo, Xapê o be a sa tšwe ka lesoro, xo be xo rutlwa lexora ka moraxo mme ba yo boloka mohu wa bôna.

Se se bexo se thibêla bana xo tseba lehu se se e be e re xe motho a hurile mme ba re xo bana ba bôna mokete-kete o tserwe ke phiri. Mme taba yeo o thšoše bana kudu.

43. Molete wa mohu o be o sa iše fase kudu, o be o elwa ka kxwele ya motho. Ba be ba re motho a se ke a išwa Sehlobye, Ka xo r'yalo ba be ba re xe re ka mo isa fase kudu, o tla tla a palêlwa ke xo tsoxa mohla tsoxô ya bahu. Xo be xo le byale le ba bafsa; fêêla bôna ba be ba sa išwe fase byale ka ba ba xolo, ba be ba re ba ô rêla letšatši.

Lehu la motho.

Xe motho a be a hwile, meloko yabo ka moka e be e bitšwa. Mme batho ba ba loketšeng xo mo phutha ba be ba tsêna ka ntlong, mme ba phêtha tše diswanetseng monu. O be a bexwa Mosatê xore semang mang xa a sa phela.

Pêlêxô ya Motho.

44. Xe motho a be a le tlalelong ya xol bêtêxa, o be a tsenthšwa ka ntlong mme a tsêna le bakxekolo. Mme e tlane xe bakxekolo ba bôna xore xo a šita, ba tla botša banna ka mokxwa o xo šitang ka xôra. Banna ba tla napa ba nyaka melemô e ba e tsebang. Ke moka ngwana o ya bêtêxwa. Kamoraxaxa pêlêxo ya ngwana; ngwana o dula matšatši a o a mararo, ngwana o nyakêlwa ngaka ya xo tla xo mo thuša xore a tšwele ka ntlê a bônwê ke batho. Xe ngaka e tle xo thuša ngwana, xo lokišwa byalwa bya ngaka. Ngwana le yêna o be a bexwa mošatê.

Xo êmêla motho xe a bwile Xe motho a be a hwile a šetše a bikile e le monna, batho ba be ba etšwaba yo moemela, xape xo be xo e tšwa bakxekolo le baKxalabyê ba rwele byalwa bya xo yo êmêla mokxonyana wa bôna.

Xe a hwile e le mosadi xo tšwa bakxekolo le baKxalabyê ba xapa kxomo e tla rexo xe ba fihle xa bo mosadi ba e thlaba, mme ba e bitša xore ke ya xo êmela.

45.

Bolwetši.

Xe motho e le yo moxolo o Kxôna xo laodiša tša mmele wa xaxwe; mme ngwana yena xa a bolele selô, se re tsebang ka sôna Xone o ya lwala re bôna xe a xana xo nyanya, a sa ji dijô xapê a lla Mme xe xo le byalo re nyaka ngaka xore e tle xo mo laola ka dihlako, xore a laole mme a re botše xore nna ngwana o bolawa ke eeng? *Mme xe a bone bolwetši o tla nthša dihlare a alapa ngwana. Mme xe ngwana a ka fôla re tla tseba xobane ngaka yeo e tseba xo laola le xo alafa.

Pele xa xe ngaka e alafa e tla nyaka pudi xoba nku ye a tla xo nyaka bolwetši ka yôna. Mme ngaka e tla dupiša molwetši pudi, xoba ya mo robadiša nayo, mme Kamoraxo ba e bolaya. Pele ba e bolaya ba e nweša ~~dikhaxoxix~~ dihlare, tša xo nyaka bolwetši.

Ba tla re xo e bolaya ba nyaka bolwetši mmeleng wa yôna byo
46. bo kwa molwetšing.

Mme xe a fodile molwetši o fa ngaka pudi xo ba nku. Le xôna ngaka xo be xo lifiwa ya kxole, ya xaê e be e fiwa Matêtêlô. Ke mo xo beng leseema se se reng:-

"Nthša kxomo o fe ngaka e tšwa kxole Ya Kxaufsi e ja Matêtêlô (Matêtêlôke byalwa)"

Lesolô.

Mono xa-Mamabolo Masolô a xôna. Masoxana a lakana xo yo x tsoma, 'mme xe xo sele masoxana a mošatê a letša naka, mme Masoxana a tswa ka maxôrô ka moka ba ya xo tsoma 'mme xe ba bolaile ke tsa bôna. Mme le xe xo le byalo xe ba be ba bolaile diphôôfôlô tše ~~wkx~~ dikxolo xo be xo nthšwa dibexo tsa mošatê.

Xapê lesolô le xôna leo lôna e leng la kxoši leo rexo xe nakô ya matšema e fihlile, kxosi ya laêla banna kxorong Xore lesolô a
47. le tswe. Ke xore lesolô le le nyaka diphôôfôlô tše pedi tše di bitšwaxo hlôlô xoba kololo, Ke xore e ngwê ya tšôna e ~~xx~~ swaretse xo ba xôna le xa xo le byalo diphôôfôlô tše dingwê tše di Ka bônswang di swanetše xo bolawa. Mme diphôôfôlô tše Ka moka ke tsa Mošatê. Mme ba ba ka bolayang tše dikxolo ba be ba leboxiwa Ka xo fiwa leoto.

boneng pele o tla bolaya mabêlê kudu.

Xe xo bunwe, mme mabêlê a epetšwe, xo thômêxa meralokô ya sexaxešo.

Meraloko.

53. Thaloko e kxolo ya basadi ke xo betha kwele. Basadi ba tšwa dihlôpha tše pedi, mme kxwele ya laolwa mme ya ropiwa. Ba bangwê le ba bangwê ba nweša mo ba laoletšweng xo yo nwesa xôna. Mephathô e ya lwanthšana. Ke xore thaloko e e bitsa mabêlê, xore xe xo lemilwe xo be le mabêlê a mantši.

Thaloko e kxolo ya banna ke moruba. Xo epiwa meletenyana, mme ka mo meletenyang xo lôkêlwa mafsikana xoba mangetana a a bitswaxo dithuba. Meletenyana yeo e a lekanthšwa xore babapatli ba tle ba kxore xo lwanthšana.

54. Thaloko ye ngwê ke ya dikêtô yôna e bapalwa ke basetsana. Ba êpa molete fase mone ba lôkêla mangetana a o ba a bitšang dikêtô thaloko ye e ralokwa ka xo šiedišana. Mosetsana o swara mokêtô mme a o betša xodimo, mme wa re o sa ile xodimo a xoxela dikêtô ka ntlê, mme a bea a kaba mokêtô o sešo wa wêla fase; a busa a o betša xodimo mme a xôxêla dikêtô tšela ka moleteng, xwa šala e tee fêêla. Xe xo ka šala tše pedi, xoba xwa se šale selô xoba a wiša mokêtô, o ke xore o nthsweditšê o tla buša a kêtêlêla ke xore o fiwa la mafêlêlô. Mme xe a ka buša a dira byalo ka pele o siela ya mongwê. Bo dira byale ka xo šielana ba dutše ba bala malapa le mašaka a dikxomo.

Thaloko ye ngwê ke ya bokoti bana ba kitimišana mme ba swarana. Mafelelo a thaloko yeo ke xo yo hluduela mekxotheng, ba xoeletša ba xoeletša ba re: "hludulve-sotho". Mme xe ba r'yalo ba nthša ~~nxndiphatlengnxnxixxnxhênxn~~. melôra ba e tlotša mo diphatleng tša bôna.

55. Ye ngwê ke ya xo khutelana, yôna e ralokwa mantšiboa. Bana ba thšaba nime be ya xo khutelana mme xe ba khutile, bale ba xo šala ba xoeletša ba re: Nongana nonyana letša molodi!" Bale ba xo khuto ba letša molodi ba re: "Thswi-yo" ke moka bale ba thôma xo êta ba ba nyaka xo fihlêla xe ba ba bôna ko moka. Bale ba xo khuta pele ba šielana ba ba ngwê xo khuta.

Letšema.

Mono xa-Mamabolo xe nakô ya xo lema e fihlile, banna ba se ba Ka ba ya xo kxoši xo Kxopêla, le xo mo eletša ba re xo yêna:- "Mosô o sele Morêna". Xe a se a kwišiša ba tla boya. Xe a ba Kwele o tla re, "Bitsang banna ba dingaka le banna. Mme ba tla ba Kxoboka kxorong ba laola dihloko.

48. Dingaka xe di laotše di tla kxêtha pheko ke xore mokxwa wo letšema le ka tšwang ka ôna. Xe ba ka re kxoši Mphoko o thibe difate, o tla dira byalo. "Difate" ke mellwane ya xa pušo ya kxoši, ka xo r'yalo ke xore setšaba se lokolotšwe xo lema.

Mme xe se byetše mabêlê a tšwele xwa ba le kômêlêlô, xwa bônala xore mabêlê a ka swa. Banna ba tla tšwa metse le metsana ka ba bedi le xe e le ka bararo ba tla ba rapêla.

Ka mabaka a mangwê ba tla ba swere seloba "Ke xore sa tše dingwê sa tse di ruilweng 'Mme xe kxoši e ba kwele e laêla xore ~~xxx~~ bana ba ba sa beng ka tlase xa senna le se sadi, ke xore bana ba ba nyenyane. Mme xe ba kxobokane o tla nthša mphokô a ba fa xore ba foke tikoloxô ya maxa ya xaxwe mme e tla re xe bana ba sa ile xo foka, kxoši ya šala e rapêla modimo wa bo. Xe

49. katlexo e le xôna pula e tla na.

Mme xe lebaka la xo hlaxola le fihlile xo tla re mokxômana wa kxoši yo e ba xo molebelêdi wa tšemo, a botša kxoši xore thšemo e korotše.

Mme e tla re ka xobane hlaxô ya rena re be re lema thšemo ya kxosi ka diatla ka moka xa rena, ke xôna kxoši e tlare xo mokxômana, laêla sethoaba tikoloxong ka moka xore se yo e hlaxola mme molebeledi o tla roma bašimanjana xo ya metseng le metsana tikoloxong ka moka xo yo bolêla taba yeo ya xo hlaxola thšemo ya kxoši ka letšatši le le beilweng.

Mme xe mabêlê a šetše a tswetše a lekane ke xo ka lewa, bakxekolo ba roma mokxalabyê e moxolo xo yo ba kxopêlêla merôxô xo kxoši; Mme xe kxoši e kwele e tla bitša dingaka xo tla xo laola Ngwaxa, mme xe ba laotše ba tla kxêtha pheko yeo.

K34/26

50. Morôxô o ka lewaxo ka yôna.

Mme ka lônâ letšatši leo morôxô o lewang ka lônâ xo tla ba le lethabô le lexolo metseng ka moka ya pušô yeo. Xo itukišetša dijô tša mefutafuta ka ntlê xo nama. Ka xobane xo be xo sa hlabye selô. E tla ba lebaka le lebyale ka "Christmas" xa mamabolo.

Ke letšatši leo e tlaxo tsoxa e le mokete wa xo loma, xo tla lala xo lla dinaka le ~~mmkwx~~ mekxoši, mme xe bo sele dikxomo di ya xokata le masoxana le bamyana. Ka lônâ letšatši leo xo tla ba xo lebeletšwe kxomo ya lebelô xore nna ke ya motse ofe, xoba le soxana xoba monnyana wa lebelô ke ofe.

Kxomo e tli šiang ka moka e tla rêtwa kudu ke beng ba yôna ka letšatši leo, xapê ba tla thaba kudu. Ke xona mo batho ba tlaxo thôma xo rêta le xo tumiša maina. Kamoraxo a mouwe dikxomo di tla palakana tša ya ka maxôrô.

51. Ka tšatši leo dikxomo di kxobokana kxorong ye ngwê le ye ngwê mme tša xamelwa xôna. Tšatšing leo mafsi xa a ye ka xaê, xo fihlêla xe matšatši a mabedi a fitile a kxôna a lokollwa xore a ye ka xaê. Kamoraxo xa mo ke xore monyanya wa rena o byale ka "Christmus" o fitile.

Kamoraxo xo tla ba le lebaba la xo buna. Xo tla buša xo kxoêlwa xore ~~in~~ thšemo ya kxoši e bunwe. Kamoraxo xa xe xo fedile xo buns le mašemo a bôna, xo tla buša xo kxoêlwa xore mabêlê a kxoši a tle xo folwa. Sejô sa mohla oo ke dikxôbê fêêla, xe xo fola xo fedile xo fola xo dirwa byalwa byo bontsi bya xo kxaola Ngwaxa mono mošatê, ba bo bitša xore ke mathsohlo.

52. Yôna nakô ya xe xo lengwa le xe xo bunwa. Ke mobatho ba ba se nang diswarô ba bônang thušo e kxolo, ka xo bunthša le xo lemiša ba ba beng le tša xo lema, mme xe ba somile ba lemêlwa le xo fiwa mabêlê xe ba fotše.

Pele xa xe xo bunwa xo tšwa naleđi e kxolo e ba e bitšaxo Naka. Naleđi eo ke yôna ye e kxaolaxo ngwaxa ka se xaxešo. Mme motho yo a e bônang o hlaba mokxoši, mme age a e bexe mošatê. Ka xo e xoelela fao ba re ke lešoto le lexolo, ke xore yo a e

K34/26

Tse dingwê dithaloko ke tsa dinônwanê le ditai tšona di bapalwa ke masoxana le bannyana le bana ba ba bexo le tsebô ya tšôna. Thaloko ye, e ralokwa bošexo mosexare e ya ilêlwa. Xo thwe xe o ka e bapala mosexare, mpya e tla tla e swere madi ka lenaka mme ya xo thšêla wa hwa Nônwanê yôna ke taba e anexwang byale ka tše dingwê, fêêla e na le mehlôlô e šiišang ka mo tabeng tše di anexwang.

Tai yôna ke seka; Xoba xo bolêla taba ka sekxolomela, e se bexo xo e phula.

Xo êtêla kxoši.

56. Mono xaxešo kxoši e êtêlwa ka mokxo wo. Xe motho a rata xo êtêla kxoši. O tšea nku mme a rwala byalwa a tswele a xapa. Mme a tla a re: Ke tle le xo bôna morêna. Pudi xoba kxomo le tšôna di a xapiwa xe motho a rata xo yo bôna kxoši.

Xapê kxoši e atiša xo êtêlwa ke mantona a yôna xoba benye metsana ba naxa ya xaxwe. Mo xongwê ba tla base ba swara selô.

Xe e le motho fêêla, xa a tle a nnoši, o tla ka sebaka se se tlaxo mmolêlêla.

Xo axa Motse.

Ka se xaxešo motse o ya bewa. Mong wa motse o nyaka madulô, me xe a a bone o bitsa ngaka xore e tle e o thee. Xe e o theile e tla dira lesôrô mo batho ba tnaxo tsêna xôna.

Xe motho a lwala mong wa motse o bea lepheko. Ke xore mang le mang yo a fetang a tle a bônê xobane ka mo motseng xo na motho ya lwalang. Mme xe a na le tokêlô ya xo tsêna a tlê a tsênê, le xe a se nayo a seke a tsêna.

Mašaka a dipudi le a dikxomo a bewa ka mo thetemotseng.

57.

Thêrô ya melato.

Molato wa se xaxešo o sêkwa ka tsela ye!

Xe motho a na le molato o thôma ka xo bexwa molato. Mme babô ba o seka ka xaê. Xe molato o ba šitile xo o phêtha ka xaê, mong wa molato o o iša kxorong ya ramotwana xore o sêkwê xôna.

Xe molato o šitile ramotwana, Ramotwana o a o tšea a o iša

mošatô. Ba mošatê ba tla re: "Xomang; re tla le bitsa xo tee le yêna motho yo le llang ka yêna. Mme ba tla bitša motho yo ba llang ka yêna xo tee le dihlatse tša bôna. E tlare xe batho bale ba tlile; banna ba kxobokane molato wa tsêna. Banna ba o rêra. Pele xa xe molato o rerwa ke banna, banna ba tla re: "Mamabolo, re botse ka mo o llang ka Seabi Kaxôna". Mme hlamabolo o tla êma a laodiša ka mo a llang ka xôna. Xe a feditse ba tla bitša Seabi xore le yêna a ipolêle ka mo so naxo molato kaxôna; Xe a feditše molato o thsêlwa banna ba re le ba kwele ka mo ba ipolelang ka xôna.

Banna ba tla swara molato mme xe ba o kxôna xo o ahlola ba tla o ahlola ba beya ya nang le phošo molato. Kxoši e tla êma ya fa yo banna ba rexo o na le molato molato.

Xe molato o palêla banna, banna ba o fa kxosi, mme kxoši e tle rêma mo kxoši e bolêlang xôna xo swanetše xo tla dirwa byale ka xe a boletše ke xore ke sôna selêpê.

Xe molato o ahlotswe, yo a naxo le molato o a ~~ix~~ lefišwa, mme xe a lefile yola a lefetšwexo o nthša selô sa xo tswalêla kxôrô.

59.

Xo dira Marumô

Malema ke monna yo a bexo a ya a êpa thšipi kua Tswetla ke yêna yo a bexo a dira marumô le mesêbê le dilêpê le ditsaka le mefeka, dilô tše ka moka di be di rêkwa ka dipudi le dinku le dikxomo, mme ba ithwelêla tsôna ka noši.

Dipitša.

Mono xa xešo xa-Mamabolo xo na le batho ba ba diraxo dipitša ke ba xa Rameetse. Ba nthša mabu a letsopa mme ba a thapiši ba bope dipitša ka ôna.

Batho ba rêka dipitša ka xo thsêla mabêlê ka xare.

Maina a dipitša šia: Thiswana Mofiksi lešapelo lefisisana motšexa nkxo le lengeta la letsoko - ye ngwê lengwê e thsêlwa mabêlê ka xare xe e rêkwa; xe mabêlê a tletse ke xore thêkô ya yôna e phethexile.

60

Ba bopi ba dipitša ba be ba sa leme fêela ba be ba bôna dilô ka moka tsê batho ba di lemang ka dipitša.

Ba be ba sa leme mašemo a mosatê fêêla xe matšema a e tšwa
ba be ba iša dinkxô mošatê.

Maxoxo.

Modirô wa maxoxo ke wa basadi. Ba loxa dinti pele, 'mme ba
kxe mehlahla, xoba metolo k xoba lelxaxa xoba tawe. Mohlahla
wôna o dira le xoxo xoba sethêbê.

Yo a naxo le matla a xo loxa o loxa a mantšî a be a rekišî.

Xo Lokiša dijô.

Dijô tsa sexaxešo di na le mehlitahuta ya tsôna. Sejô se
sexolo ke boxôbê. Byôna bo dirwa ka mokwa wo: Mabêlê a šilwa ka ~~kw~~
lwala mme ya ba boupî. Boupî byola bo a apewa mme bo apewa ka tsela
ye. Meetse a re mola a apeilwe mme a bela ba thšêla boupî ka ~~pit~~
61. pitšeng mme ba fêhla ka lefêhlô. Kamoraxo xa xe xo fehliwe ba
thepela ka lehô, ba e lese xore e šutše. Mme mola e šuditše ba e
sola ke xore boxôbê bo lokile.

Boxôbê bo dira mapoto a o e leng sejô se sexolo sa banna. Xe
monna a nwele mapoto ke xore o lle sejô se se phethexileng.

Boxôbê xe e le molatša ba bo tutetša ka tsela ye meetse a
thšêlwa ka putšeng, 'mme dihlaka tsa alwa ka xare, *Mme maxôbê a
bewa xodimo xa dihlaka pitša ya khurumêlwa 'mme xe meetse a bela a
tutetša boxôbê byola bya molatša. Molatša e namile ke boxôbê byo
bo phethexileng.

Dijô tše dingwê ke tše: dikxôbê, Sephša dikokoro, lewa,
moxobe le hlose.

Dikxôbê di apewa ka tsela ye: Mabêlê a a hlobolwa a apewa
a hlakanthšîtšwe le ditloo xoba dinawa xoba dihlodi xe di budule
di a ~~π~~ solwa.

Dikokoro tsôna di apewa ka tsela ye: Mafela a a kxokxošwa mme
62. a apewa, xe a budule di a solwa. Sephša sôna se apewa byale ka ~~kax~~
boxôbê, yare mola boxôbê be budule, ba thšêla meetse a xo tonya ba
thepela ba omêla ka mmela. 'Mmela ke mabêlê^a a ileng a inwa ka
meetsing mme ya re mola a meetše ba nthša ba anexa xo a ômê. Mola
a omile ba a šila ke yôna komêlô e bedišang mapoto le byalwa.

Lewa lôna ke mašweu a apewa byalo ka dikokôrô.

Moxobe ona ke mabele a a hlobotšweng mme xe a apeilwe a a solwa.

Hlose yôna ke mabêlê a apeilwexo mme yare mola a budule a nthšywa a omišwa. E tla re ka moraxo xa lebaka le letelele ba nthša mme ba a lokêla ka xare xa pitsa ya dikxôbê ke moka a a lewa. Ke xore a apewa la bobedi.

Xo diša dikxomo.

63. Modiša wa dikxomo ke ntho e kxolo mo sethšabeng, ~~xax~~ Xapê ke modirô wa baima mo sethšabeng; Ka xobane motho o thôma e sa le yo monyane kudu, o thôma ka xo diša mabotlana, ka xobane mabotlana a hlwa kxaufsi le xaê. Kamoraxyana xe a šetše a bônala bošimane o diša dipudi, Xe a bônaxala xobane o xodile xo ba ka tlase xa bosoxana, o thôma xo diša dikxomo.

Modiši ka se ~~kx~~ xaxešo xa a diši ko xore dikxomo ke tšabo, o diša ka swbane e le ngwana wa motse, le xa xo le byalo o hum ana Mafsi a dikxomo ka tsela ye: O tsea mašokotšo a dikxomo. Ke xore kxomo e ngwê le e ngwê e xangwa xa bedi ke modiša.

64. Xe kxomo e ka hlabya, o na le sethô se a pexêlwang, ke lešapyana ki nama e e tsebexang kudu mo sethsabeng. Xo na le nama e ngwê e e fiwaxo ~~moxi~~ modiša xoba monna yo a ka rexo mohla phefô e kxolo a di bulêla tša yo fula. Nama yeo e bitšwa hlaxana-mehlape, kexore e nthšywa mo mo sehubeng sa kowmo. Dingatha tšôna di fiwa badiša ba ka tlase ba xo diša dipudi le mabotlana, xo tee le yêna modiša wa tšôna.

Mme modiša yeo a ka diša mabêlê, o ya bethwa, le xe a timeditše o ya bethwa. Mme xe a ka rôba kxomo xa a e lefe.

Xo xama dikxomo.

Ka se xaxešo xo xama dikxomo ke mošomo wa badiša. Xe modiša a sa kxone o xamêlwa ke motho wa monna mo motseng. Xe namane e sa kxore, e bônwa ke monna yo a bexo mo Motseng xoba xe namane e kxora kudu e swanetše xo bôna ke monna yeo. Mma namane yeo e swanetše xo xangwa xa raro.

Mme xe ba feditše xo xama, basetsana ba tla xo tšiya dithšikwana. basetsana ba tseba lebaka le ba fetšaxo xo xama ka lōna.

65.

Kalafō.

Bongaka mono xa xešo bo xōna xe motho a ruta bongaka, o ya ngakeng a e kxopêlê xore yēna o rata xo ruta bongaka, mme xe ngaka e mo dumêlêla xo mo ruta, e mmeêla seroto. Xe motho a dumêla seroto, o tla dula le ngaka mme ya mo ruta. Ngaka e lefyā ka dikxomo.

Xo tlo mo ngaka e tla moruta mehuta ya malwetši ka moka ka kalafō ya ôna, xo fihla xe e mo ruta xo laola dihlako, xe e ka o a tseba ~~ny~~ nyana, e tla mo nwes a sehlare se tlaxo kxōna xo hlalosa dihlako.

66.

Byale xe a bônala xobane o kxōna xo alafu malwetši ka thswanelō, ke xore ka mokxo wo ngaka e mo rutileng ka ôna, le xa e se malwetši ka moka, ka xobane ngaka e ngwê le e ngwê e na le malwetši a e a tsebang kudu, e se beng malwetši a lefase ka moka.

Mme o tla tloxêlana le ngaka yeo a ya xo alafa e le xore xe a feditse xo alafa, mme a fodisitse batho, ba mo lefile, a tle a lefele ngaka yeo e mo rutileng xore a phêthê serotho sela a beetšweng sōna.

Xe motho e ngwana wa ngaka o bo rutwa ke papaxe xoba mmaxe. Yēna xa a lefe ka selō, yēna o bo rutwa ke xe a hlôkômêla tše a botšwang ke tataxwe xoba ~~maxe~~ mmaxe le xōna a e kokobetša, a dira se a se laêlwang.

Hlôkômêlô ya dingaka.

67.

Ngaka ke ntho e kxolo sethšabeng e ga hlomphiwa xapê e thšabexa kudu. Xe xo ka ba le selō se sengwê mo sethšabeng se e reng ke mohlôlô, xo bitswa ngaka xore e tle e laolê e ba botše xore nna mohlôlô o' a ra eeng?

Xe ngaka e ~~maxe~~ etetše motseng wa motho a abêlwa madulô a hlwekileng, mme ya thotwa xabotse.

1.

Dirêtô tša maloko a Batho.

Serêtô saxa-Mamabolo

Byatladi boana kolobê bya mamorela a mahlatsi.

Boana kolole e tšwaxo Lethšitele lese metse le etsa madi.

Ba mma selepetša marete diphisi tše latswa mabu.

Byatladi xa re roxe motho re rêta serêtô re batho ba ba

Boyaxo Thotwe xa mma tšatši la xo fiša.

Ba Mmamosima a ngwato.

(Diklobê).

68.

2. Serêlô sa xa Phôšôko.

Phôšoko la mmaphalane base tsibasa

Nku a tona.

Sebapolwa madiboxong.

Be moruthwa wa kenkwana se ile thobo

A mollo

Ke maxotlo a me sela.

(Dikolobê).

3. Serêtô sa xa-Mathosa.

Ke Mathosa axa-Moropo

Mo ropo mmola ya noxa motopo

Wa noxa mothšošetša

O thšoša le mothla

O hwile.

(Dikolobê)

4. Serêtô sa xa-Moxašwa.

Ke ba xa-Moxašwa a Tšatši

Ba mma rulêla a Hwiti

A rulêla ntlo e e bo siti

Se xolo sa ntlo ke byang

Ke ba Hwiti we !!

(Dikolabê)

71. 9. Serêôtô sa-xa-Sehlapelo.

Ke ba xa Sehlapelwana sa Bosexa
 Ke batho ba xa-Moxopo modula tswatla
 Moakometsa bafiti
 Ke batho ba boyang kua Kxotsutšwe.
 Se akomela bafiti
 Ba šexa ba mphala a sekxele. (Dikolobê).

10. Serêôtô sa xa-Bopape.

Ke ba xa-Bopape bya mahlole
 Balao di ba mmatselana a thswakwe
 Ba mma Hasana ya xo xole ka xo puputletšwe
 Ke batho ba boyang Bolaodi xa mmatswakwe
 A mohlatse. (Dikxomo).

11. Mokxobola.

72. Mokxobola wa le mathiša ditlou.
 Bare o ja patse o tla thšaba dinare.
 Ngwana wa bo mmalethšelele.
 Nahlatši le mma le axile kae?
 Le tsene le axa metse dithabeng.
 Mokxobolo bula tsela re a feta.
 Kxoši xa e šae seatla Kobong.

12. Kxometši.

Ke kxometsi e bozoko.
 Mo xale a mmakxometsa diveng,
 Tša Ramatau le Sekwala.
 Ke tšwelo xaxeso ke le mothatana.
 Ka ba mothata wa malexola Kxometši.
 Maune ba mokxobela mohlobolo,
 Mothšakathša ki ba mo nea letsôxô.
 Swana nka tšwara mese nka ronwa.
 O tšwarwa ke monye Mmahlase,
 A tšeaxo makobe a etisa Pele.

73.

Xola dithaxa ditšere kxang ya mekope,
 Ke fete Leriri ke ye Mmidikwe.
 Atheng dithaba le kxôna xo apa?
 Ke kwele leriri le Mmidikwe di akametšana
 Bothakxa ka re: "Nge Nge!" Kxatla, seya xobôna.

13. Ntšipa.

Ke ile ke sa dutše,
 Ke sa thakxeiše
 Ke kwele rangwane a re: "o lešole".
 A re: tšea nqati o fa Mmasampoko
 A xo fe dithšipi tša xo kxoka mathoka
 Sepolonke o xomile Makxoba!
 Seleteng xa-Masexela.
 Ntšipa a mmathêma.

14. Sathekxe.

74.

Monoko o welo thaba sešweng
 O wele xa-Kôle ba sa o tsebe
 More wo ke ~~xx~~ moxala ke moxala motime
 O ka xôtša ôna o ka lapa xo butšetša
 Ke malome a Mohuba leswikana
 Ro ile xo re latêlêla kxêfela,
 Ka bexwa papaxe Sethšele
 Tšatši le ile xe le eya Modikelo,
 Bare le tla xa-Kxangwana.
 Sathekxe ke ile ka ba bothata kaxana,
 Kaxobane ke bothata leswikana
 Pelo mpe ya merakô.
 Tau etšwa Ngo twane lebyana,
 E ngwê e tšwa metseng di rakelana letšiboxo.

K34/26

15. Noko-thomo.

Ke Noko-thomo a xa mputlo Seliki
 Se lwa le nkwe Makabyane.
 Kxwadi e nlahloxo le thaba a lerotha
 E leba Bopedi xa-se Semporo sa lenaka
 Kxwadi e ile xe e le ba nokeng,
 Ramabilo o e tlošitše meeno,
 le nna moratho ka tloša seledu.
 Bapedi ba xa-Makxoba le a fyêxa.

Mammela diswaela di dikela Koma-bothêté

75. Ke matsoxa a xa-Sekwala sehlabani,
 Le xe o ka tsoxa fase o xo kwele.
 Ke mašwene a xo hunolla diala, a xo tšeelale makola
 A hlôxô.

Phšantla- phšantla! marumô a lla ka kotseng ya kxomo
 Phšantla- phšantla! marumô a lla ka kotseng ya nare.
 Phšantla- phšantla marumô a lla ke kotseng ya thutlwa.
 Phšantla Phšantla marumô a lla ka kotseng ya ntši.

Thlako sa ntši fase xa se kukwe.
 Marumô ke a bo lexomarêla ngope.
 Bapedi ba xa-Makxoba le a fyêxa.
 Diswaela di sobela koma bothetê.

16. Mamothama.

Ke morwa Sehlahlu.
 Ka teng ke leope.
 Ke phiri ya motse wa Byatladi
 Seliki sa Mmaphaka.
 Ke papaxo Manko
 Ke se ja basepedi, ke ja baeti batsela,
 Ke lle batho ba xa xmw Nkwana a Phaše.

Ke mo Noke!

Ke Dikxole tša menoke maaxêletša.
 Ke maaxeletša a meriri ya tau, Maifa dikolo
 Ke mohlanka wa Ntsipa.
 Ke dikxole xe o ija o otišwa keng? Kxaritša a bo ledi le
 Ke otišwa ke xo lela dikolobê,
 tša matsi a dixoronwaneng.
 Ke nyaba-nyabiša melomo,
 Ke ngwana wa mosadi wa lesu.
 O botše le Mmaebela,
 O re: ,ose wa xaxo ba ohlabile topong la mpa.

18. Themaxa.

Ke kxwadi ya bo-Mmamaala thamaxa,
 Ke nna tokomela a maxoro a maxolo.
 Ke motsatsaro monaxabo Sebini.
 Sa Nqwanatšetši a Moxašwa.
 O se lebiša monaxabo Sebini.
 O re le xe o hlaba o a eleletša.

77.

lanong xa tau o bee lepheko.
 O tsene o beya lexofsi xole lengwê
 O re: "tau lesa Nhlara ke ya rapêla.
 Nhlara ke ngwana mma retswalane.
 Ke tsene kere ke feka manô,
 Ke re tau e sware batho e ba tiantlê
 E sehlwe e fetša sethsaba sa morêna Sekwalo.

19. Sefelele.

Ke Sefelele sa Mmašalane
 Kere phofa di tšwele Bokxalaka
 Dingwê di tšwele Borwa
 Tša hlakana Sebakeng
 Tša re: Mumudu-mumudu Sefelele a re kere
 Xa ba tsebe xo re ke Sefelele.
 Ke noxane ya Eyatladi ya xo batalala
 Ya sekhopa banna matolo.

Ya bohloko bo loma kxomo selemo
 Bohloko byatla mola diakola.
 Le re Sefelege a re kare
 78. Ya šiba-šiba kolobê ya hloka dimpya e ya ya.
 O mmele o maroba
 Mmadipadi a xa molamo moso
 Xo pedile yêna o fla bitša rare a se kxaufsi.
 A xana makhwibidu a letšatši a bo Ralesibe
 A re: "O kwatle kolobê, di dio hlakana sebakeng
 Ke di pfa-pfa".

Dixore di ka tšea Lençala la Mmamoloxadi
 A ntheng Mmatlodi re xo lesitšeka kxole
 Manala a re kxobela dirokolo.

Bo Phampha a moxale

Thšukudu ya bo molapi.

Mmatlodi ke yeno ~~makixix~~ Mahlatši.

20. Morwa Mantsi.

Morwa Mantši a bo Molatela

Morwa Mantsi apara Kxokong

Xe wa apara mateta ba tla tšea

Ma xoši a pelo mpe le tša bangwe

Sekwala xe ole nonyana o thaxa

O hlwele o axa nokeng ya Moxabutsi

79 Thiba masoxana thili motsena ka kxôro

Sehlabana ka ngwedi ya bo mamosô a Mahlatši.

Wêna marumô o a bôna byang bosexo ~~K~~ Lekau

la mateka a bo Ramaxalane

Motšwa puleng, nna tša puleng dikae?

Motho xa a re xe a thlabana a naiwa

Kxane o naiwa kaxobane ole moxwa dikxoši.

21. Serêto sa xa-Modiba. K34/26

Ke ba khutlama ba sexoro
 Baswana ba mmatema ~~kmâmp~~ leêpo
 Ba mma kxofe Maimêla
 Matšitši re ana dikala
 Thito di ana ke beng bo Ramphahlela
 Thšošana e tšwa mmateng

80.

22. Serêto sa xa-Ramonyai.

Ke ba mmathšidi a thšoroma.
 ba tlametlo la ilela boopo
 xo se moxobe o nwewang.
 Ke ba mmaphatana a phiri,
 Ba mma ka alela boeng.
 Ke batho ba boyang boriti.
 Ke makxe Xetla a dindhši.
 Bana ba xa mma mphela

23. Lerole.

Seswai se nakane sa maswikana,
 Seswai sa bo Mathope a bokobela.
 Lerole ke mmetetša wa mabolo.
 Xo tswala o a tswala Mamabolo,
 O Šala o tswala moxale moraxo.
 O tswetše Seswai senakane sa bo Mathope.
 Kolo yaka e tseba motswalo.
 Thšweng yaka e anexela Kxahlela.
 E re: nka be e se be motswale wa
 papa nka be ke hwile.

81.

24. Sexopi.

Sexopi mphafudi kxwana ya dira mahumiša
 Ngwana a mabidi a šoka le le xolo.
 Ngwana wakxoši o tloxile Matlalwe
 A hwetša xa-Ramohla edi a hloma.
 Yêna a loxa maanô a xo kxoboketša bonthso
 Bya xabo bya xa-Mahlatši, a morêna.

25. Madingese.

K34/20

Ke Mathiba a ntwā a phetole
 Ke mphaka wa xo ja dinama madika
 Xa mma lapa le šwana
 Se sa na dikxomo moxatša tuba
 Ke setše kengwala ka dieta xokolo
 Tswetla la nywane ke bexe mošatê
 Bathšidi ke ba kxobela mohlobolo
 Ba xa-Rase kxobola
 Motho xa a re xoba boxale a leke le moxwaxe
 Mmathe a Sekxopo.

82.

26. Makxobe.

Tsupulutsupu a matsoxa lefeng nka sey xa-
 Makhuta ke aila
 Dipudi ditsene di ka se nkxate.
 Diele di tsêna a tšea komiki
 Dikomikana tša bôna xa di fele
 Komiki tša xôna ke mawala wala
 Nqwanabo mokxadi le Maropeng
 Pitsi e nthso e leba Medikwe
 Dithaba tša Tswetla xa dike di Kxônwa
 Dikxônwa ke monye Mamohlaume
 A malesela.

27. Se rêtô sa Ba Krete.

Ke maja nkata axa kaxxomo
 Majakane mahlola monya
 Ka letsoku a thšaba puku
 A thšaba kxwadi ya mabula

28. Seswai.

83.

Lerole la Maxasa
 Senakane sa bo Mathopa a bo mmamolehlabo
 Le byana le betša pele
 Swikana la kxôrô ya bo mokxekolo.

Mahlatši o tswetše bana

A tswala moxale moraxo

A tswala Se swai se baka dinaxa.

O re sebake dinaxa tša batho

Ke baka le letala la mokxokong a mmahlopa

Thaba kxokong xo fontswa Makxalwa le Mahlakana a xa-Dikxale

Banna xa le tsebekele fentšwe le sale morotong

Thipa ija o ba xomele batho e se diphôôfôlô

O sefetse le batho beno, xo bane Phôšôkô le Maboyaboya

ba se xôna fauwe.

Ke Seswai se tšwa dikemola

Se tšwa dithuthu pe mahlong.

84. Tsare xo xola tša thuthupela ba xa-Dikxale

29. Maiša.

Ke thsêhla a mariri

Poulo a mabasa;

Ke thsêhla se ja maxapu a Ngaleng.

Ka thšemong ya Mosebyandi.

Ke tsene ke re ke thlabanêla tšiana

Mosima wa xa Makxobe.

Atheng ke mosima wa xa Šadung.

La tloxa lešole

le lwa ntwalome a Nhlokolo.

Ke ile xe ke fihla ke kwele xe ba re:

A re rapeleng.

La kokobala le šole.

Ba ile xe ba re: Amen!

Poulo a Mabasa.

Ka re:

Motho wake a se sa ntloxêla

Rankxaswani a re:

Tswi- tswi- !

85. Kare: monna xa a tswinyi e se mosadi.

Le botšele le ntwalome Thosaxo le re.

Molato o la wa tsêbê ke rerile.

K34/26

30. Mmapeteke.

Ke peteke phaswa ya xa bo maithuti a tšatši
 Mgwana sedutla o retile phereke
 Le monye Maebe a rêta thotswana
 Mola mmaxe a rêta phereke
 Phereke maoto o etša lesele la noka tše kxolo
 Ntši o eme ka monwana a phoša
 Peteke o eme ka setwane a thlaba kodi
 Ke peteke petekiša naso a tšatši a Moxašwa.

31. Mankati.

Mankati senyane sa xa kahube
 Kxohlo motepe tepe
 Kxolo mmatšana a bo morufa
 Mo e se nang diphopho e ya wa.
 E wetše Monyebabe a thobêla
 Ke kxalaka la mphapanthši.

86.

~~KK~~

32. Faxatse.

Faxatse wa xa sethlako sa xa mma-Rasadi
 Faxatse ke mophaswana wa diphoko.

33. Lekau.

Lekau mphokoro o a thšatša malesela
 Moxale o boya seriting.
 Motswala bana ba ka mošatê,
 Motswala mokxadi le Maropeng.

34. Rêtô sa Kxomo.

Mma kxwana a mošupa
 Monwana mošupa tlala
 tlala ya thšaba e leba Maxakala
 Molobane a bo metebe,
 Leetsê o fo rilwe ke mang
 Kxasa di rile xa re tsebe
 Leetse fo ri twe ke maboxa

87.

35. Makokono.

Matladi kamoka xa leke le tsoxela xo dumediša
 Xe e se Leribisi la xa-Ramakate,
 Sekxowe ntšu e thlaba dingwê
 Miisa wa ka kxokwe makxotlo.

36. Mphoko.

Ke nna seiša phoko le xoleng.
 Batlokwa xa-Ra dinane seriting.
 O kae tangwa-tangwa a bo Ra dipelo
 Mangala a se na x saxe.
 Pfukiši a bo makwetše.

37. Mmamodike.

Kxathana le xe ke se a xola
 Ke le ka netše le mabu a sehlaba,
 Le xe le se a nthate le a thapola.
 Mma se xanka makxôna xo šila
 Ntsaka ke ratana le kaitšedi.
 Ba re: O be a tla ratana le ngwana wa mang.

88.

38. Malesa.

Ke moswana wa bo mašilo
 Moswana se lemê mmoto.
 Ke lema keledi ya motse
 Ke lema ke boela xae.
 Ke ye bona kxomo dixangwa ke babirwa
 Bašweu ba ile kae?
 Ba ba šweu ~~ba~~ baile madišo.

39. Serêtô sa kxomo

Lwapa-lexolo la bo Mamabolo
 Le lexolo la xo xoroxêla baeng
 Lwapa la hlôka benye ke lwapana.

40. Serêtô sa Kxomo.

Re xo sentšeng morwa Lepulana la xa thobêla
 Tladi e wa mohung weno re some
 Banna re reme lepašo
 Basadi thšemong ya letswela ba a lema

Kxomo ya morwa Sathekxe moloi a Ngope. ^{K34/26}

41. Phekare Moxašwa.

Ke thôlô ya naka tše dikxolo
 Phekare ya bo makhuta.
 Mporotla ngwana ntswi le lexolo
 Ngwana ntswi le kwala kxole.
 Thupetši ya moho o maxalane
 Mma theneketsa sebedi ke boile.
 Le xe o ka dithlaba tša ba tharo
 Fhatleng ya kxope, seka ke beile
 seka ke beetše bana dikala
 Methepa bo Mokxadi a malesela.
 Maêtsê le kxele koma-bothete.
 Le re xo kxa, le boye ka lexadiko.
 Mahlatši, kxopi sa tsela ke tlošitše
 Wêna o lebang tsela leelo,
 O botše swana molobe o re:
 Motswalaxo nkwê e molomile.
 E kxwadi e mothlapetše tha maxana
 E sa molomele dilô tša xo lewa.
 E molomela dilô tše meselana
 Dilô tša xo Moxatiša.
 Naka xo lla ya Phekare,
 Le tsoxe ba kkekolo le yo foka maloba
 Bannyana le lsoxele hudung
 Nkxobebelele wa dinama šakola
 Phekare ya monye moho maxalano.

42. Mmabore Ramonyai.

Ke hlako a tsoxo Raisibe.
 Ke Tebele leêtêla lengwê,
 Ke motsetsemela wa maphatša
 Ke monene monaneketsi a xošila
 Motho ya seletsexo ka leselo la nthethwana.

43. Thšakane.

K34/26

Ke mojaxi a sethole.
 Motswala kxabutlana a e jaxa ba tšwa difateng.
 Kwapa le dikile, Nkhune tletlulo
 Le lengwê le dikile Thšakane moraxo.
 Thšakane lekwapa la bo mabitsela.
 Makhudu putla boxale Lesetša la mokxekolo
 Bo xale ke bya motho o mohwibidu.
 Bo xale bya Mašila a dibatane.

91.

44. Tšetšeuma.

Ke hlare se xa-Ramonyai tše tšeuma
 Ngwana ntswi le kwala kxole mexokxotxong
 Thabeng tš xa-nnywane.
 Ngwana ntswi le kwala makxadibeng
 Ke leka se raxamane sa mafsika
 Ke seliki sa xa-Serathi
 Ke leka tswi išitše maraxo xodimo.

45. Manthe.

Ke mphela a ngwana tšatši a moxašwa
 Ke thaxa mathlaba ngwanabo mothekwa
 Ke thaxa matlaba ka sekxolokwane.

46. Rêtô sa dihlako tša xo laola.

Ke diphšaša xo laiwa
 dithwa-moruba wa xa-Rakubu
 Ke makokona ke mpya le petlwane
 Ke marapô a kxomo a tše di hwileng.

Hlako di wile Mabyana

92.

Lerole molapo lanta moriti a hlôxô
 A dina lerole ditšie
 Role la tšôna ke diphofa.

Hlako diwele lengwê.

La kxati ya ba hwibidu ba napye

Ba xa-kasekhula tlou ka thebola

K34/26

Lengwê ke laola mosabi
 E se laole kxoši e dutše
 Ntheke meetse a lefiso
 Marakalala xo falala
 Mo xo thintšexo peolwane xo thintše nonyana
 Ya mathintsexo matle
 Mokakane morwa molahlwa.
 Morwa seapara tšelô la motho
 La kxomo le tššaba botsetso.
 Hlako di wele thaxa dima
 Ngwana marutla a xa ratšatši
 Ke a rutlo ke a phamola
 Sebetla mphenye a kxadi
 O betle o be o moleele
 93. Kxadi e la e mabele maleele.
 Sebesa mollô tukutuku
 Koa fase Fhalaborwa xa malatši
 Malatši le ~~M~~ Malatšana ba xanetšana
 Mongwê o re tšatši le tšwa meetseng
 Mongwê o re le tšwa phaxong ya more
 Tsatsi le tšwele meetseng.
 Kxang e letše Malatšana.
 x† Hlako di wele Sehlako
 Sehlako sa Babirwa le Bathopeng.
 Hlame e swere, moxolori o swere.
 Nthša mphaka o lamolê
 Nthša mphaka o lamolê selô se boye le wa botha ta
 Wêna moxolori o a llela
 Selô ke sa bo hlame ba rexo xo swara ba kxaola
 Sediba se thabeng a Kxatla
 Se wetše kololo maloba
 Sa wêla le batsomi ba malalatlê.

Hlako di wele Moxolori

Ke moxolori wa mma khwie-

K34/26

Ke disêxô re kwele xo sêxa dikolobê

94.

Bore xo sa le thibe ditsela

Motho wa maaka o atla.

Xokohu o tla a athlame

A re ke moxo'lo ke mokokouma

Masatê xo apeiwa poya

Lebati le eme ka nôka

Hlako diwele Makxolêla

Sa re kxôrô o boêle moxotlong.

Nare e la ya xa Phakamatsane

aa e a thlaba e phošitše

Naka le boya le madi

Kua Kxahlantsong ya melapo.

O se thšoxe nare di a thšaba

Di thsaba wêna mmapakala-mesêbê.

Epela a tie masoro,

Dipholo xo tsêna mešibihla.

Seêpa moxobe kxorong,

O nwewa ke kxoroxa pele

Tša mo raxo dinwa mathšila

Hlako di wele Morupi

Sephathakxi se a imêla

95.

Maeke, ikela letsôxô.

Sefema tsôxô le maroba

O fema se a kotlilexo.

Sebata se hwetse phaxong maloba

Marapô a thlaba dimpya

A thlaba le batsomi ba malalatlle.

Hlako di wele Hlapadiba

Xa a hlape xa a na kwena

Xa a na selomi se meetseng.

Tsiboro le wêla Belewana

Le Bakxaxa ba wetše ka lōna
Bo bifi bya xo mabaka a phofyane.

Hlako di wele Mašupya
A se pipimpi merepeng
Taba re apa kxorwana
Khuta marama re hwa nayo
Ko hlapile le ranḡwane tšiboxong
A apere ya xaxwe nakeditšana
Ke apere ya ka nakeditšana
A Kxanyoxa yaka mabala.
Ka re, tsonyane ya bo kxoši

96.

Metse e tititi
Ke tla rua o ile kae?
Ke rua dikxomo wa lšia,
Ka rua batho wa hlakola
Ka re nna bothšeba bo ka akang?
Nawa nkabe di bipela
Nkabe di bipela Bathšadibe
Batho ba mma seboto sa nawa
Sehlotlolo tšome, monye-xae tsome!
Ke tsōna di sepela bošexo tšehle.
Hlako di wele Bokxatha
Bokxatha kxatha ~~diapaxaxax~~ diaparo,
Bokxathe khuru tša basadi
Busadi bo mmadilope a dipelo
Bo se ya nokeng ka lekokō.
Rêpa setšwa banneng
Basadi lahlang serêpa
Seboka motho se a moja
Sa napa sa moiša hlōxō.

52. Matlabyane

K34/20

Ke nna mpaparitla
 Mpuparitla dihloa mahlong a motho
 Ngwana a tswalwa ke di ponêxêla mollô
 O tswalwa ke Mamaropeng a Mathole.
 Kare swatelang marulêla,
 Re ba sware ka diatla.
 Le lesitše marumô le dithšoša

99.

Re re ba e ma
 Ba thšaba ra xoma renu marulêla.

53. Xarasa.

Ke raxile Lekudukama molomo
 Kxoba la sitwa le xo muma peipi
 Malome a Mmatla ke dikoloxa bana ba sekolo
 Ke nyaka ya sexang kerekeng
 Diabolosi wa xa mmako Mahlase
 Ke boléké bya bo Ratladi le Mokxopa.
 Xe ke sexa ke sexa ka maatla Xarasa
 Xe ke e ja ke ja kamaatla Xarasa
 Le re ke lwa ke lwa ka mm maatle Xarasa.

54. Matia.

Kxome tša bo Matia o pasitše
 Tša Bokôle salang le hlaka.
 Le a lebona le tloxile le tsêpê,
 Leratwa la xo dula ka moumong.
 Dié kan toe reg uit
 Kxomo tša pele di robile di joko
 tša moraxo di robile teselboom
 Tša xare di robile joko skei.

100.

55. Mahahla.

Mahahla dinkê wa bo Mmare,
 Mahahla dinkê o e tsa le sese.
 O etša letlapara-ngaka
 O etša phôôfôlô ya mmabotse

Ke manlefehlefe ra-masitwa xo ngata a xa mputlo
Motho xa a re xe i a šiltwa xô 'ngata methepa,
La šitwa le xo mo lebêlêla mahlong.

56. Dikwata.

Ke be ka ba ~~xxxx~~ ngwa
Ka lla ka re nga
Ba re ke dikwata kwata wa bo nthamane
Xe e le dipholo ke yonkman a xa-Mathosa

57. Mašiši

Sekoro se ja mabêlê a baisa
Mohlwa mmolaya thšemo
Papati ka ~~x~~ nokeng kwena
Mathšoša matona e Maxaše
Motho xa a re xo ba nôka dikxolo
101. A feta le batho ka difaka
Ke ile xe ke tloxa Moletši
Tšatši la ulaba xwa bolêlwa pula.
Ba re le reng Makubwana?
Ka re nare naka le fetioloxile moletši
Xoma nalô Mothswane
Makaleme o roxa Monna
Lebakeng le ba lexole
Kotse la bo Mahlatši

58. Masefako.

Ke makxokwe a mosela wa nku.
Nna ke kxara ka merifsi
Ke lekantšitše Mokxadi le Maropeng.
Monna ke waka o ja xo kotama.

59. Mokxwahli

Ke mokxwahli a difaka
O tšwa Kxwara a e kxwahletše matsôxô
Ngwana wa bo Masemenya

102.

60. Manthseko.

Ke mothie mpya ya Podile a ba nareng
 Mothie tliša lebelô
 Babedi ba xo tloxetse
 Ba xa Dikxale tsa Molapo.

61. Mokwafe.

Ke mamangeta a bo nkokeleng.
 Mama ngeta thsosa o ikubile,
 O ikubile ka xo thlaba ditlou.
 Ke kxomo thswana a bo maabela.

62. Mantsau.

Mantsau ramekxoši ella
 Ramekxoši e llêla Thamaxana
 Noka ya mela mebedi a modikwa
 Mantsau ke kxoši ya mereleba
 Ke a xo rêta Mantsau kxoši Matlala
 Noka ya senku e tletšo sa kae?
 E rwele dikota, E rwele dithata.
 Nna lekokxwa le maatla.

103.

Noka a mela mebedi a Madikwa
 Nna ngwana wa Setšete sa madikwe dikwe
 Ke nna wa Setšete xa se na madiba,
 Mediba a ne letaba
 La modutla koma.
 Nna wa xa Mapalane a Morei
 Motloxolo wa Sexwapa Mmadi namela.

63. Nkodi

Kere dilô di a xo thšaba morwa Mathiba
 Dingwê di tsia le moetse tletlolo
 Dingwê di tsia le noka ya lewatlê
 Nkabe e se be Mataxa xo xoma
 Ke be ke le Nhla pitla ke swanetše.
 Kxaola wa bo diapo lesoxana.

64. Maropeng.

Mathedi selô sa mmaxo moxalo
 Mathedi o xomile dithateng
 Nyoba tša xare re be re di nwa tseleng
 Re di nwele le bo Mohlantsi ngwanabo Makxobe.

104.

65. Sexwata.

Ke Sexwata sa bo Raisiba
 Kxobokwane a malesela.
 Motlabo wa Mmasampoko
 Sexwata xwatela Mašila
 Katibana o ko xoma hlaping.
 Mo xo mebila e mentši.

Matuba.

Setle ra le nyatšiwa mmele
 Ka pelong ke lesoxana.
 Hlaka-Hlaka! le morêna Maponya
 Mohla tsofi le le xolo nkata
 Ke letse mabitsi ka swanya bolôkô
 Ko bô ka lala ke apere phalana
 Nareng xa Mmatau a Maxaše.

66. Mankweng.

Mankweng ka mešo e xofela
 Mankweng Bopedi ke boile
 Ke nna pitiki a Mahlatši a marema
 Moxale a pitikama diloutšong
 A thena merokolo dihlo mil we difoka?
 A thena ba hwetse e ka xo se buša Makxolo
 Kxokong?
 A thena xo setše xo buša malome xa Kama?
 A thena ~~xw~~ hlaxa sa mobu se refile madulo mokokobelo?
 Xare xa thaba tše dikxolo xa Kama?
 Setêmêrê nthša maloutša petlo
 Diphalo ~~x~~ o fe Maribe mmaxo Maribe.

105.

67. Maropeng.

Ke meladi axee meladi -
 A xee motlokwa -
 Motho a phalana a mmaxodikwa-
 O se re xo dikwa wa rekoloxa.
 Xo dikwa e se xo bolawa
 Mokxapa wa tau a tona
 Wa se bapolwa madiboxong.
 Nna phalana o e ka-akang
 Xe o rapêlwa maxukutlong?
 A xee Motlôkwa.

106.

68. Makxomo.

Ke wa xadi xadi di thšoša
 Wa leihlô o reng o le ~~maxumuti~~ borumudi
 O le borumudi o re o rumulêla kxomo tšešo
 Nna motloxolo wa kxohloke a thsangwa.
 Wa taa-taa dngwana a malemela
 Taa-taa e tšwa lexapeng.
 O reng wa re ka a thsangwa Kxohlo
 Wa re me bofelo xa se yaka kxohlo.
 Ra re nna kxohlo xe o thsangwa
 O bofetšwe ke mang?
 Wa malemelana a peba a tswakwe
 Motho a moteta pelo a matome.
 Ke nna kxaitšedi wa Matlakalana a kolobê
 Wa mma lahlang sebeleka
 Sebeleka motho se a moja.
 Re e ra wêna Mohwa tseleng xa llelwe
 Molala o ipolaile.
 Nka o ipolaile ka noši mmalahlang sebeleka?
 Molepa ke mma le khungwe la hloxo.
 Nka e le wa bo Ledixa laxo thiba tsela leêtô
 Sekwa bodila sa ngwana Maseexo
 Ntsi a êma ka monwana a ~~th~~ thlaba

K34/26

107. A êma ka setwane a nawabêla.
 Nka mokxonyana a Mathšaa ke kwatlile?
 Ba re xa Mathšaa ba nkaletše dikxoxô
 Le a mpôna nkwe ke xoroxile.
 A re: fee nka ke tšere hlahlabidi a Boroka
 Ke tsere mosadi a ka hlahlamedupi a Boroka?
 Nka mohla e illile melapô e a tlala?

69. Mmahlomotša.

Ke leru ke btomoditše
 Ke mmahlomotsa a xa thšibe-thšibe
 Makxatla a xa-Ramaxobotla.
 Ramaxobotla le tau re bekane
 Re hlwele re bekana letšiboxong
 Ke wa bo lešaka la bo Marulela
 Wa monna a kxomo maditabana.
 Monna akxomo papaxo moxašwa a marulela.

108. 70. Mosekátle.

Mantlebeku o rwele diroto
 Diroto di pedi
 Sengwê se boya le ngata ya mehlôwô,
 Sengwê se boya le khinya a letsopa.
 Nthšwanyetšeng bo mmaserobala
 Nke re thšêlêlê kxoa le lesa
 Kxoa le lesa ke moxatša Thšakxalle,

71. Tša-tši-phirima.

Tšatši-phirima a xa bo mamoso a xa-Mahlatsi
 Tšatši-phirima ke lephaiša batho
 Dipitša xa-Molepo le dikxapa xa dixo,
 Bahloka le lengeta la xo a pea tšie.
 O di feditse letsatši kxaetšedi ya bo mmamoso.
 Ke maxora a bo Phamphe a moxale thšukudu
 A bo Molaki.

Naxa xe e laala ke a thlabexa,
 Ke rata e sa lale moirwa naribe

Thaka a Morwankzwadi le Sekalakala le Mahlapetsa
 A noka le Mšipa
 Ke mapulana a maxolo.

109.

72. Phahlahla.

Phahlahla a marutla a monyamane
 Phukubyê a mosadi a xa maxašwa.
 Ya lla e hlola matoko.
 Tsatsi le ile xe le ya masobelo
 Ka bôna nthso ya maima ka wiša,
 Mmatolodi a malu,
 Nkwana a phêtha ba xa-Matsemela.

73. Tšetšeuma.

Hlare sa xa mmathšidi a thšoroma,
 Ra feta ka sôna re ya dinareng
 Ra feta se no homola.
 Mahlatši ba mo tšere kxang kxorong,
 Ba re: se yo ~~masa~~ mošweu ke yo mohulwana,
 O swana le lena dithaxa-mereba
 Mahlatši kxaitšedi ya Raisibe,
 Motho a re xo bo moxatša Mosima a xa-Mankxa,
 A bolaya Ramaxane sa maswika,
 Malome a mantlatla sathlabi;
 Molôkôbyê kxalema o lesoxana
 Dioka dixo katoloxe.

110.

Tše dikxolo di lebe lexaxaneng la mothša a maila koma.
 Ke ngwana ntwi le kwala kxolê mexokxokxong,
 Thabeng tša xa Nnywane maswikeng.
 Tau ya pôtle, masoxana ra pôtle,
 Bo-papa ra banyana ra thšaba
 O a bolêla thšoša lefoxofoxo,
 Matheta a bo letšele o a duma,
 A bo mpe a mosadi a mokxekolo
 Makhakhadiana, motoxo ke o -

Makhakhadiana o ~~xxx~~ re se nwe bodila o kxobadi a dira
a dibonwe?

O theeleditše dintho xe di utša.

74. Mokwakwa.

Ke Mokwakwa a makxau

Hlako-sexolo sa xa-Ramahlalerwa,

O thopa dikxomo mmaxe a hwile,

le mokxolokwane a hlôka molletši

Kxatswitswi a mabyana,

Ngwana bo Ramalesela.

Thoka tšaka lebetle e be lesome.

111. Ke re xe ke betša ba re xo botsa kxoši
A thena xo betša kxatswitswi a mabyana,
Ngwana bo Ramalesela Mokwakwa.

75. Dikxomo.

Tlou thšupya di tšwa Bolepye;

Phepelle di tšwa Bokxalaka.

76. Matome.

Matome se ka monyana

Se ka mothswerere a tlatša

Mamoakalala a Bolobedu

Se lala leltšosa mokxotheng

Xa-masoma a modumong

Bana ba masoma ba sa ile

Tsela di ya kxatla

Ba sa ile maše xo-maxolo.

112.

Koša ya dinaka.

Koša ke moraloko o moxolo o o fetaxo meraloko ka moka
sethšabeng, xobane e phaxamišitšwe xaxolo, xapê ke moraloko o
laolwang ke dikxoši. Ke moraloko o ratwang sethšabeng ka mephathô.

Koša sethšabeng ke moraloko wa bannyana le masoxana.

Xapê ke thaloko e ralokwang lebakeng la khutšô xo se na meferere.

Mme e re xe xo se na meferefere, bannyana le masoxana xopole thalokô ye.

Masoxana le bannyana ba a kxobokana 'mme ba boledišana ka taba yeo ya koša. E tla re xe ba kwane, ba tla kxêtha Moêta pele wa bôna yo a bitšwaxo "Malokwane", le mothuši wa xaxe yo a bitšwaxo "Mokxadi-a-Malokwane".

113. E tla re xe ba phethile morêrô, ba tla roma malokwane xo yo kxopêla mošatê. Mme xe ba dumeletšwe, malokwane o tla botša mokxadi-a-Malokwane xo eta a botša bannyana le masoxana, xo re ba hlakane, ba kxêthê letšatši leo ba tla xo thôma ka lôna xo bina. Ka lôna letšatši leo malokwane o tla bewa bolaudi ka tsela e: Xo kxêthwa batho ba babedi le xe e le ba bararo, 'mme ba bêtha malokwane. Malokwane yêna o tla etefeletsa ka xo itia Mokxadi-a-malokwane. Ka xo r'yalo ke xore o dumeletšwe xo itia motho e ~~mm~~ mongwê le e mongwê yo a tlojang melaô e ba ibieleng maxareng a mphathô o wa koša ka ntlê le xo ikarabêla.

Kosa e lebane le menyanya e mexolo ya sethšaba, e lexo mekete ya ngwaxa le ya manyalê le ya dikwetša xe di eloxa le xo yo raloka mehong e mengwê, ka mabaka a ka bônwang, le xo phadišana le ba bangwê.

114. Diletšo ke meropa le dinaka. Dinaka tseo di ile ka xo fetana. Di lekantšitšwe xa botse ka xo latêlêlana. Maina a tšona šia (1) tsoši (2) tatedi (3) Kxomo (4) pekodi (5) Pekotšana (6) morotho (7) morothwana (8) lepfokxa (9) lepfokxa le lexolo.

Maina a meropa šia: (1) Kiba (2) thitimetšo (3) hlahludi (4) kxabudi.

Koša e ngwê le e ngwê e na le moletšetšo wa yôna. Moletšo o fuwa ke malokwane, mminêlô wa yôna o fiwa ke yo mongwê le yo mongwê yo a naxo le tsebô ya mminêlô wa yôna.

Xe ba thôma xo letsa dinaka, malokwane o tla ~~kxom~~ kxoma ka lepatata. Mokxadi-a-Malokwane yêna, o dišitše diphošo tše di ka letšwaxo, mme yêna o dumeletšwe xo kxala diphošo tše ka xo letša lepatata la xaxe. Xe a dio le letsa, dinaka xo tee le meropa di a homola, ba theêlêtša se a se ~~m~~ bolêlang.

hlakêla le xo rufa dibini ka dipheta le masêka.

115. Kae le kae mo ba yang, bannyana ba xôna; Xapê modirô a
bôna o mongwê Ke xo apeêla masoxana xe ba ile mehong e mengwê. Xe
kosa e tllile e etšwa kxolê ba thlabêlwa dikxomo. Le xe e etetše
banna ba ba xolo, kxomo e a thlabiwa.

Byalwa xo ba thobo

Byalwa hlôlexong ya batho e be e le ntho e
phaxamišitšweng xapê e be e hlôkômêlwa kudu. Ke ntho e e be xo
e lokišeditšwe medirô e mexolo; byale ka; xo rola mošatê, xo rola
boxadi bya ngwana, xo tloša sethšila. "Sethšila ke xo kota meriri
kamoraxo xa lehu" le xo rola xa xabo lesoxana, le xo šoxa mekxom
mekxopa. Xo šoxa mekxopa e be e le modirô o mexolo, ka xobane e
be e le yôna kobô ya Batho ba-baso, le xo lema matšema mašemong le
meketeng.

116. Byalwa ka hlôlêxô bo be bo nwewa ke batho ba ba xolo ba
banna le basadi ba ba se sa pepaxo. Xapê byalwa bo be bo nwewa ka
sebaka sa xe dikxomo di tšwele, xo fihlêla xe di tsêna. Fê Fêêla
xe motho a be a ka re xe a nwele, a dira dilô tše xo se tsebalexe,
o be a swarwa a kwešwa bohloko. E be e le xore batho ba tle ba
thšabe xo dira tše mpe sethšabeng.

Mohlodi wa dilô ka moka.

Tumêlô ya rena mono sethsabeng sa xeso ke xore Letšatši
ngwedi dinaledi Mafrika dithaba le meboto. di hlodilwe ke "Thobêla
wa xa mmakiatla" ngwana a tswala a bea a tšofala Thobêla a se a
tla. Lebyale Thobêla o sstla.

Dilô tseo ka moka o di dirile ka matsôxô. Xa xo na
karoloxanthšô e laêtsaxo xore se ke se se tona xoba se se thsadi.
Tse re di bônaxo xore ke tše ditona le tše dithsadi ke batho le
mere le diphôôfôlô le dixaxabi le dinonyana.

117. Mere re bôna e mengwê e sa beye diengwa mme ka xo hloka
dienywa re tseba xobane ke o motona.

Phifalô ya Letsatsi xoba Ngwedi Phifalô ya letšatši
xoba Ngwedi ke mohlôlô o mexolo mo bathong xa;ê e bile e a ilêlwa.

Xe o dula ka kxwedi ya lefolo o re bexa xo phefô
 Xe o dula ka kxwedi ya Lefolwana o re bexa šobane e kxolo
 Xe o dula ka kxwedi ya Hlakola o re bexa hlohlorexô ya
 dihlare

Xe o dula ka kxwedi ya Phupu o re bexa Matšema
 Xe o dula ka kxwedi ya Morenane o re bexa pula ya thseola.

120. Xe Ngwedi o dula ko kxwedi ya Ngwetsi o re bexa pula tša
 medupi le xo hlaxola dirokolo.

Xe o dula ka kxwedi ya Ngweta o bolêla xore mokete o
 moxolo wa rena batho o fihlile wa xo loma tša ka mašemong.

Maina a dinaledi šia:

Senakane se bônala ka kxwedi ya Mahlohlokwe ka thokô
 ya Lehlakô, ka nakô ya matla xosa.

Naka e bônala ka kxwedi ya Thsêthsê-Lešebo ka thokô ya
 Lehloko e bônala ka nakô ya matla-xosa.

Ke yôna naledi e kxaeolaxo ngwaxa. Xapê e re tsebiša
 xore lebaka la phefô le fihlile.

Maxakxala ke dinaledi tše di bônahang ka thokô ya
 Bohlabatšatši. Di bônala nakong ya matla-xosa ka kxwedi ya Lefolo.

121. Em Dithutlwa ke dinaledi tše nne tša xo êta pele ke
 dithsadi, tša moraxo ke dipholo, di bônala ka thokô ya Lehlokô
 mola e le bošexo. (Southern Cross).

Ka kxwedi ya Semphe-ke-khotše Dithutlwa tsa dithsadi di
 a sobêla mme tša dipholo di a a komêla. Ke xo re xe di dira byalo
 di xôxa naka (Mars) Xo re e tšwe.

Kxoxa-mašexo ke naledi e bônalang ka thokô ya bohlabat-
 tšatši e tšwa xe xo fifala. Ke yôna. Naledi e xoxang bošexo ka
 moka.

Selemela ke dinaledi tše di šupaxo tše di bônalaxo ka
 thokô ya Bohlabêla. Se bônala nakong ya xe letšatši le sa tso di
 yo sobêla.

122. Sekxopetsana Ke naledi e kxotsišang kudu le bakeng la
 lehlabula e bônala ka thokô ya Bodikela. Ka lônâ lebaka leo a
 bitšwa Sekxopetsana. Ka lebaka la marexa e bônala matla-xosa ka

thokô ya Bohlabêla. Ka lônâ lebaka leo e bitšwa Mahlapolane.
Dinaledi tse dingwê tse pedi tše di bonalaxo ka thokô ya Lehlako,
e ngwê ke Sehlako sa Senakane e ngwê ke Sehlako sa Naka.

Xapê xo pa na le dinaledi tše dingwê tsa sehlophanyana.
Ke dihlophanyana tše pedi se sexolo le se senyenyane maina a tšona
sia: Ke Khora le Halana.

Xo na le Molalatladi wa dinaledi (Milky-way) le ôna o
bônala Nakô e ngwê le e ngwê.

123. Sedumaedi Ke naledi e ngwê ya mehuta e tlojang ka
lebelô e dirile seedi se se xolo; e tla re xe e sobêla mme ya
duma.

Xapê xo sa na le naledi e ngwê ya mosela e sa keng e
bônala. Xe e bônala ke xo re, xo na le Kotse e kxolo, ke xore
Kxosi ya fase le lengwê e tla hwa. Xo ba xo tla ba le Ntwa e
Kxolo. e tla xo šišinya lefase ka moka.

Lexadima.

Lexadima ke nonyana. Xa e ke e bolaya motho. Xa e ke
e dira kotsi. Kotsi ya yôna ke ya xo kxeila mere e se beng xo
bolaya batho le xo thšuba dintlo.

Modumô wa lexadima ke diphexo tša nonyana ya xôna xe e
~~mfak~~ fofa e tôpa diboko tšeno ba rexo ke menola.

124. Pula yôna e nešwa ke monye Thobêla le xôna o e neša ka
mokxwa o makatšang, ka xobane o e neša ka dikxosi. Kxosi e ya
rapêla 'mme Thobêla a theêletša dithapêlo tša xaxwe a neše pula.

Fêêla pula yôna e ka thibêlwa ke motho xe a ka dira selô
se sengwê sa dithšila, xoba a hwile 'mme a se a rôbala. Xo xongwê
batho ba hwetša xo beilwe dinkxo mašamong xoba xo kxokeletšwe
mafeêlô masoding. Xe dilô tšeo di se tša tloswa di raka pula.

Xapê pula e ka thibêlwa ke motho yo a ipolailexo. Xe
kxoši e bôna pula e se ya ne, e tla ngakišiša xo re nna batho ba
bo moho yola wa xo ipolaya ba mmolokile ka thswanêlo na! le xo
ba ba rereletse na? Mme xe xo hwetšwa xore e se xwa dirwa selô,
ba tla laêlwa xo re ba nyake selô se e kabaxo puđi xoba nku, xo
re e thlabiwa mme maswane ya yôna e Kxotholêlwe xodimo xa lebitla

125. la xaxwê. Ka xo r'yalo ke xo re, moho yola wa xo ipolaya o filwe dijô tše a be xo a di belaêla. Kamoraxo xa fao moho yola a ka se sa thibêla pula.

Taba e ngwê ya xo thibêla pula ke ya kromô ya basadi. Xe mosadi a xomile tsela ya xaxwe ya sesadi, a ka thibêla pula. Se se ka dirang xore pula enê, ke mphokô wa xo nthšywa ke kroši xo re o fokiwê mo xo direxilexo kotsi yeo.

Hlôlêxô ya Lefase.

Hlolêxo ya lefase e tsebya ka nônwanê e e bitšwaxo "Mankokonyana" Xo thwe, kxalê kxalê pele xa hlolexo ya dibopya ka moka, xo be xo na le monna yo a bexo a bitšwa Mankokonyana. Monna eo o be a phela kua xodimo a na le diphexo a se na mo a ka dulaso Xôna a ija a le lebelong byale ka peolwane. Mme e rile ka xobane a be a swanetše xo ithuša kamehla xe a lle a wišetša dithšila tša xaxwe fase, 'mme ya re ka xobane a be a se na mo a ka di wišetšang xôna, dithsila tsa wêla sebakeng, tša dula xôna.

Mankakonyana o ile a dira byale xofihlêla xe xe dithšila tša xaxwê e le thaba ya ba thaba e kxolo. Kxolo, Kamoraxo thaba yela ya phušuxa ya ba mphaphathi thaba ya bušwa ya hlophiwa xapê: Ya buša ya phušuxa xapê xo fihlela xe e e ba lefase.

Ka xe xo tsebexa xobane motho xe a ithuša o swanetše xo hlapoloxa, le yêna Mankokonyana o be a hlapoloxa, mme Mohlapoloxô wa xaxwe o fetoxile lewatlê.

127. E rile ka xobane dithšila le xe di hlakanane le mehlapoloxô di a nkxa, a fêla a ethswa mare. Mare a o a ile a fetoxa mathsa a maxolo le a manyane. Mo a bexo a ya a mimilêla dikhuba tša xaxwe xôna e ile ya ba dithaba. O be a nthša dinkonkodi a di lahla xohle xohle; Ke mo re bônaxo dithaba di le xohle-xohle.

Xo rile ka tšatši le lengwê Mainkokonyana a befelwa kudu kudu a be-ya rothiša mexokxo ya xaxwê, Mexokxo yeo ya xaxwe e bile dinoka tše dikxolo. Moya wo wa xaxwe a o ônaxo e bile phefô ya ledimo.

Ka tšatši le lengwê tsatsi le re thširi-thširi, Mankokonyana a tšwa Kudumêla e kxolo-kxolo. Kudumêla yeo i bile

pula, re sa e bôna le lehono e sa fêla e re rothêla.

128.

Maina a dithaba.

Maina a dithaba tsa xeso sia: Monyamane, Hlakola, Lebepe, Mmaritane, Thaba-khubedu, kxatla, kxokong, ngaleng, Badimong, Xa-Kama, xa-Moswedi, Boxala-tladi, Xa-Mokhudu, Mmaseaka, xa-Matšia xa-Mothôlô, Xa-Kxolomêla, Malessa, Ramatsetsane, Mošabahla, xa-Kola, Hlatlaxanya, xa-Makxantlare, xa-Hoka le Seilaxo.

Maina a dinoka ! Ke Dou le Mangoswana.

Me xobe. Mphatelong, Moxobeng-wa-bodika, Mohlajaneng, Mmabela, ~~Mmaka~~ Mmadikodi, Hlapabaloi le Seboka.

Maina a didiba sia:

Phihladibe, xa-Kxwêtsana le Mmaditsaka.

129.

Serêto sa Thaba ya Kxatla:

Ke kxatla khungwane matla xale lwala-lexolo la moepa.

Serêlo sa Kxokong: Ke "Mokxokong wa malete".

Thabana-Thsuana: Mohwiti seletsa a xa bo marumô.

Seilaxo: Ke Seilaxo seila ngwetši ya xa moxale.

Thaba ye ya Seilaxo, xo thwe kxalê-kxalê ngwetše ya xa Moxale e ile xo nyalwa, 'mme ya re ka tšatsi le lengwe, ya tšia letswa a ya kxonyeng. A tsêna ka letsaneng la ka thekô ya leboya a napa a ile. Le lehono sa ile dikxonyeng. O llwe ke a retse. Thabeng ya

130.

Kxokong xo ile xwa lwewa nwa ya xa xa-Dikxale. Xapê xo ile xwa lwa mauba le ba xa Mamobolo.

Mo dithabeng tše xo lwelwê dintwa tse dikxolo maxareng a ba xa-Mamobolo le ba xa-Dikxale Ngaleng, Motholo le Moswedi.

Thabeng ya xa Mokhudu xa xo ke xo dula motho, ke yôna thaba e ilaxo kudu, ke kaxobone e na le mefsika a maxolo a o xo thwexo xe motho a e ka dula xo ô na, o tla hloxêlwa ke kotsi.

Mollô o hlodilwe le batho ke xo re le ôna o hlodilwe ke monye Thobêla mohla a hlôla batho. Mollô a dirwa ka xo thseka patlana

131.

tse pedi manyelo a adilwe ka tlase xa patlana tseo. E tla re xe xo dutswe xo thsekiilwa moši o tla bônala 'mme kamoraxo mollô o tla bônala o šetše o thunga manyelô a le a kêkêla.

Mollô xa o fišwe mabintleng. Xe xo bekwa mohumaxadi wa kxoši, mellô e tingwa ka moka 'mme ba tla ba tsia mollô mošatš. Ke yôna pontšho ya xo re mosadi yeo a bililwexo ke yêna a tlilexo xo tšwala kxoši.

Xe xo nthšywa kôma mollô wa yôna xa o tšiswe ka xaê o a thsekrwa.

Dikxong tše di sa orweng ke Moômana le mere ya xo bêthwa ke tladi le dikxong tša dirapeng.

132. Dilô tše di se a swanelang xo dula kxaufsi xa mollô ke leata la mphše le makhura, ka xore makhura a toloxa leata la mphše le a thuthupa.

Kilêlô ya Mollô.

Banna le masoxans ba ka taboxa mollô o fe le o fe, Fêêla mollô wa thabeng ôna xa ba swanêla xo o taboxa, Ka xobane ke mollô wa Kôma.

Basadi le bannyana bôna, xa ba swanêla xo taboxa mollô le xa tee; ka xore yo a taboxaxo mollô, xo thwe a ka se ke a tswala ngwana le xe a ka alafišwa byang le byang.

133. Mollô o ka tingwa ka meetse le ka mabu fêêla ka ntlê xa dilô tše pedi tšeo xa xo sa na selô se se dumêlêlwaxo xo tima mollô di a ila. Xapê mollô o ka bolokwa ka xo khupetšwa ka melôra.

Mollô o thsekrwa ka mere e mentšwi xapê xa xo na more o o emetšexo mollô o šele.

Mollô wa kxorong ke wa banna wa ka xaê ke wa basadi xo a ilêlwa xe mosadi a ka dula kxorong ya banna, Xo thwe a ka lwala kudu kudu. Mosadi xe a fihlile kxorong o re xo fihla a kwatama mme a lothša, a kxôna a bolêla se a se nyakang.

Mêhuta ya dikxomo.

Ka sexaxešo mehuta ya dikxomo e mabedi fêêla; Ke Sekxalaka le Sepono.

Hlaxô ya dikxomo ke Bokxalaka. Ke m̄ mo xo bexo le seêma se se rexo:

134. @ Tlou-thšupya di tswa Bolepye
Dhepelle di tšwa Bokxalaka.

N.B. Phepelle ke dikxomo.
Tlou-thšupya ke Batho.

Moši wa Mollô

Ka mehla xe re bôna mollô o thunya moši re tseba
~~xobane~~ xobane muši woo, ke makhura a sehlare mme kxabo ya ôna ke
mošidi. Xe e le se se dirilexo mohlôlô wo xa se tsebye ke motho
xe e se yâna "Thobêla wa xa xa mma ke atla ngwana a tswalwa a beya
tsufala Thobêla a se a tla le byale Thobêla o sa tla. Re tla tla
re tseba maleatlala a xaxwe mohla a tlang".

135.

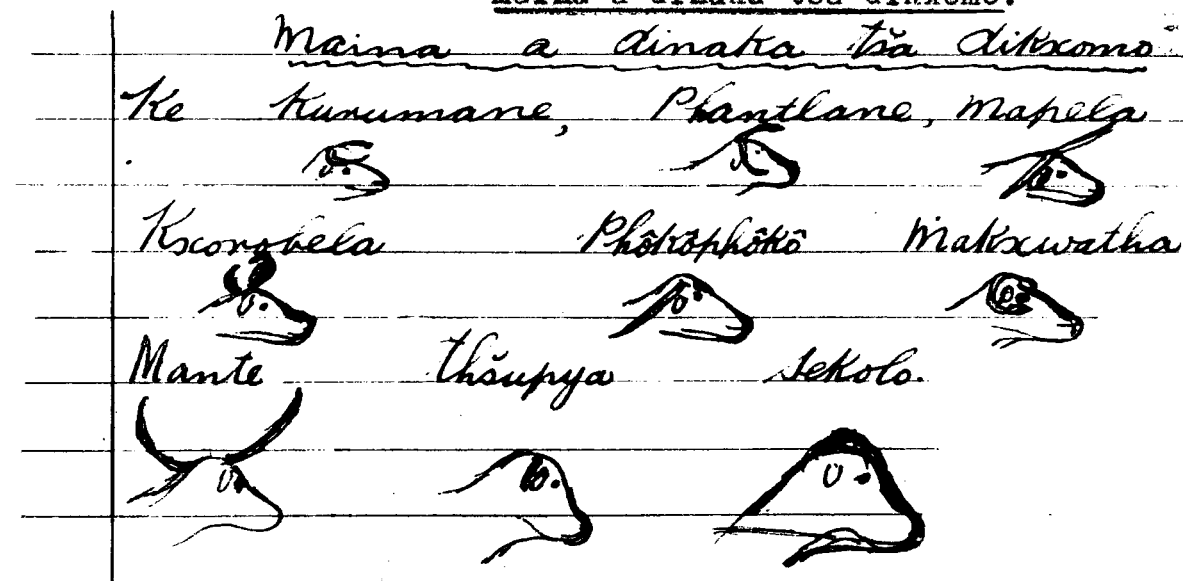
Mebala ya dikxomo še:

e swana, e khulwana e thšwana e phaswana e nalana e thsexana e
kxwana e hlabana e thsothwana e thamaxana e titsana e thsehlana
e kxwerepana e kotswana e talana e thongwana e tsokollana e
thsungwana e pudutšwana le e thšelana. Mebala yeo ke ya dikxomo
tša dithsadi.

Mebala ya dikxomo tše ditona še: Nthso e khulong e thsueu e phaswa
e nala e thsexa e nkrwe e hlaba e tsothwa e thamaxa e titsa e
thsehla e kxwerepa e kotswa e tala e thomo e tsokotla theumu e
puđu le e thšela.

136.

Maina a dinaka tša dikxomo.

Rêto sa kxomo e thamaxana

Mapela a lopi letlakana.

Thamaxana ke eta pele

Kxomo ya ditsi byo boxolo

Rêtô sa kxomo e swana ke malebese motselêlê swana ya xo ja lekhura.

137. Rêtô sa kxomo e kxwana.

Ke Mmakxwana a mošupa,

Monwana mošupa tlala.

Hala ya thsaba e leba maxakala.

Rêtô sa kxomo e tsakata tsokotla.

Ke tsokotla forohla molo

tša makhura o lleng.

Mmala o mongwê le o mongwê o botse xe o swanela kxomo, fêêla xe o sa e swanele xôna a o wa, xa o botse.

Kxomo ya motho e mongwê le e mongwê di a swaiwa, xo re di tle di se xakane le tša ba bangwê.

Maina a maswayo šia lešoba kobê sekxetlo le peolwane.

Ka xe kxomo e le se ruiwa se sexolo mo bathong e dumeletšwe xo ruiwa ke mang le mang.

138. Mosadi wa mohlôlô a ka e ruiwa xe a ka kxôna xo e rêka ka mabêlê. Le ngwana a ka ruiwa dikxomo tše a di tloxeletšexo ke batswadi ba xaxwe.

Lesoxana le lônâ le bônâ dikxomo ka xo dišetša batho ba ba bexo le dikxomo tše dintši. Xapê kxomo ke sônâ sedimo se sexolo sa xo rôbatša bahu ba ba na xo le dipelaêlô.

Mere ya xo bolaya diruô še: Senyabotse moxau lehlokwana le

Tsimuadi

Kxomo xe e ~~xm~~ rularilwe e fetsa kxwedi tše robaxo monwana o tee ya tswala.

139. Mosadi wa moimana.

Mosadi wa moimana o be a ilêlwa kudu. O be a sa dumelwa xo ya menyanyeng. O be a sa sepele xare xa melete ya ditola, o be a sa je dilô tsa xo tswa metseng, xapê o be a sa je dibatana tša marofa.

Kobô ya moimana e be e le mokxopana wa xo khupetša mpa fêêla.

Lebollô.

Lebollô ke ntho e tumišwang, xapê ke ntho e tlwetšwexo.

140. Lebolllô le dirilwe xo ba thutô xo bana mo sethšabeng, xo re ba tlê ba tsebê xo kxalemêlwa. Ke thutô ya xo ruta bana se melô sa hlaxô ya rena ba baso. Sa mathômô ke xo ruta ngwana xore a be šoro, le xo kxôna xo kxôtlêlêla mabothata a lefase; le xore Ngwana a tlê a tsebê xo ithswara xa re xa melekô. Le xo tseba ~~Emri~~ Borêna.

Kwêla ke ntho e phaxamišitšwexo kudu, xapê e beetšwe melaô ya yôna.

Xe banna ba sethšaba ba bôna xobane bana ba xotše, banna ba ya mošatê xo yo eletsa kxoši ka xa lebollô, le xôna xo ya banna ba se ba kae. Xe ba kxodišane le kxoši ~~x~~ xore bana ba ka wetswa, o tla bitša banna ba sethšaba xo boledišana ~~m~~ nabô. Banna bale ba xo ya mošatê xo yo eletša kxoši ka xa lebollô, Ke xore ba šetše ba bone xore mekxwa ya bašimanyana bao ba sešoxo ba wela xa e a loka.

Ka se xa xešo xe motho e le lešoboro xa a ke a išwa kxorong xe a dirile molato. Ke mo bana ba wetšwang ka pela xo re ba se tlo thšoxa ba dira molato, ba se šo ba rupa.

141. Xe kxoši e boletše le banna, banna ba tla botša bana ba bôna xo re nakô ya bôna ya xo wêla e fihlile. Polêlô yeo ya xo wêla bana ba e thabêla kudu.

Melaô ya kwêla e tlwetšwexo kudu še:

1. Bodika xe bo tšwele xa xo sa rêrwa molato kxorong.
2. Motho yo a ka diraxo molato o a thopêlwa, xapê motse wa xaxwe o a senywa ka ntlê xa thsekô.
3. Xa xo sa nyalwa, xe e se xe motho a ka nthša pudi xoba nku ya jêlwa morutong; ke xôna a ka nyala.
4. Motho o be a sa dumelwe xo êtêla mmeeletšwa wa. Xaxe Dilô tseo ka moka di be di thibêlwa ka moka xa tsôna xo fihlêla xe bodika bo aloxa. Dikwêla ka moka tša sexaxešo di be di ilêlwa byalo.

142. Xo tloxa mohla wola ba boya xo, xe yo a tšoxo wêla a ka dira molato o be a išwa kxorong xo ahlolwa ke banna. Banna ba tseba xobane ba ba ~~setšexo~~ ka ntlê xa ba nene e sa le bana, e se a hiwa

e ba ba ba ka diraxo melato e mexolo. Ka xo r'yalo kwêla e be e le thširêlêtšo ye kxolo sethšabeng.

Polaô ya motho ka boloi: Xe motho a be a ka re xe a hwile xwa ba le dipelaêlô tsa xore o bolilwe, motho yo a be xo a xopolêlwa boloi o be a išwa kxorong xore a ahlolive. 'Mme e re ka xobane xa xo na bohlatse byo bo pakaxo polaô ya motho yo, e xane xo ahlola molato.

Mme e tla re ka xobane, ba bo mohu ba na le pelaêlô e kxolo, ba tla bitsa motho yo ba rexo .

143.

Ke moloi ba ya naê mokomeng xo ba dihlacong. E tlare xe ba boya xe e bane dihlaoko di nthšitse yêna boloi, ba mmolaya tseleng. Ba banthsi xe ba bôna xore dihlaoko di ba nthšitše, ba lala ba thšabile ka xo tseba polaô yeo. Ka xobane moloi o be a ahlowa ka lehu.

Polaô ya motho ba befedišane.

Kahlolô ya motho xe a ile a bolaya motha ba elwa e be e le mosadi; ba bo mohu ba be ba fiwa mosadi. Monyane o be a beolwa leêtsê a tlotšwa xa botse a kwatamišwa kxorong a fiwa ba bo mohu.

Polaô ya motho ya xo laletša e be e lefiwa ka hlôxô ya motho, Ka xore "ya ja e ngwê le yôna/e lefa ka hlôxô"

Polaô ya motho ya kotsi e be e lefiwa ka monyana.

END S 175